

VLAAMS PARLEMENT

vergadering **C114 – BIN10**

zittingsjaar 2009-2010

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme

van 9 februari 2010

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de stand van zaken met betrekking tot de vervanging van de stemcomputers en de invoering van het veralgemeend elektronisch stemmen	
Vraag om uitleg van de heer Lieven Dehandschutter tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de problemen met het elektronisch stemmen	3
Vraag om uitleg van de heer Johan Verstreken tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de uitbouw van het sociaal toerisme	12
Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over het gedeelde mandaat van districtsschepen	15
Vraag om uitleg van de heer Marino Keulen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de herschikking van de kiesdistricten en de indeling ervan door de provincies, naar aanleiding van een arrest van het Grondwettelijk Hof	20
Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de politisering van beslissingen over lokale infrastructuurwerken en projecten	24
Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Van den Eynde tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, en tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de Vlaamse crematoria	28
Vraag om uitleg van de heer Marc Vanden Bussche tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over het kansenbeleid binnen de Vlaamse overheid	31

■

Voorzitter: mevrouw Annick De Ridder

Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de stand van zaken met betrekking tot de vervanging van de stemcomputers en de invoering van het veralgemeend elektronisch stemmen

Vraag om uitleg van de heer Lieven Dehandschutter tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de problemen met het elektronisch stemmen

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Minister, dit dossier is in de vorige legislatuur, onder uw gewezen collega Keulen, al verscheidene keren aan bod gekomen. Minister Keulen zag geen problemen: alles zou bij de volgende wetgevende verkiezingen in orde zijn. Maar ik ontvang zeer onheilspellende berichten.

Bij de verkiezingen van 1995 werd voor het eerst elektronisch gestemd. Ongeveer 47 procent van de Vlaamse bevolking stemt elektronisch. Eigenlijk waren de elektronische stemtoestellen al aan vervanging toe bij de verkiezingen van 2006, maar omdat die vervanging niet heeft plaatsgevonden, werden er upgrades doorgevoerd voor 2006, 2007 en 2009. In 2009 veroorzaakte dit grote problemen – en ik spreek uit ervaring.

Na de federale verkiezingen van 2007 werd op initiatief van de federale regering een werkgroep opgericht ter ontwikkeling van een nieuw stemsysteem. Een zeer dikke studie, door meerdere universiteiten uitgevoerd, wees uit dat de nieuwe stemprocedure het best in een dubbele controle voorziet. Daarom zullen de nieuwe toestellen, naast de elektronische kaart, ook zorgen voor een papieren afdruk om de kiezer toe te laten zijn stem te controleren en, in geval van problemen, een dubbele controle mogelijk te maken: door middel van de elektronische telling en, indien er problemen zouden zijn, door een papieren telling. Hiermee vervallen de voornaamste argumenten van de critici van het elektronisch stemmen. Er zijn altijd mensen en groeperingen die zeggen dat alles op voorhand is gemanipuleerd en dat alles al ingesteld is en dat er geen vrijheid meer is. Op die manier kan dat dus perfect worden ondervangen.

Minister, in mijn provincie stemt enkel het kanton Veurne, dat bestaat uit Veurne, Alveringem, De Panne en Koksijde, elektronisch. Wij hebben bij de verkiezingen van 2009 de grootste problemen gehad om de computers aan de praat te krijgen. Mijnheer Caron, in Kortrijk stemt men nog altijd met potlood en papier. Omdat alle gemeenten in eenzelfde kanton akkoord moeten gaan met de elektronische stemming hebben wij minder toestellen kunnen inzetten en hebben wij vervangstukken van het ene toestel moeten gebruiken voor het andere omdat ze niet meer te verkrijgen waren. Het gevolg was dat wij minder stembureaus hadden. Deze situatie dreigt nog te verergeren bij de eerstvolgende wetgevende verkiezingen van ten laatste 2011 omdat er vandaag hierover nog altijd geen beslissing is genomen.

De federale minister van Binnenlandse Zaken Turtelboom laat na om in dit dossier een beslissing te nemen. Zij moet een BAFO (best and final offer) vragen aan drie geselecteerde bureaus. Ik zie u knikken, minister. U bent hiervan dus op de hoogte. Daarna moet de minister naar de regering gaan, waarschijnlijk met u als vertegenwoordiger van de deelstaatregering, om een systeem toe te wijzen. Dat dossier ligt nu al maanden, en naar ik hoor al een halfjaar, op het kabinet van de federale minister zonder dat zij hierover een beslissing neemt. Behoort het niet tot haar prioriteiten? Ik weet het niet. Is het dossier zoek? Of wil zij geen beslissing nemen? Ik weet het niet. De minister van Binnenlandse Zaken is nu eenmaal geen partijgenoot van mij, en ik kan haar dus niet contacteren om te vragen wat er aan de hand is.

Ik vind het anno 2009 niet kunnen dat de minister van Binnenlandse Zaken, die het dossier trekt, nalaat, aangezien er al verscheidene voorbereidende werkzaamheden zijn geweest, om een best and final offer te vragen aan de drie bureaus, zodat er een kan worden aangewezen om de stemcomputer te ontwikkelen.

We zijn nu begin februari 2010. Binnen 17 maanden zijn er federale verkiezingen. Neen, ik houd geen rekening met vervroegde verkiezingen. Die zullen er hoogstwaarschijnlijk niet komen. De lokale besturen weten vandaag nog altijd niet waar wij aan toe zijn. Ik vind dat erg. Iedereen heeft de mond vol van goed, zorgvuldig en toekomstgericht bestuur. Wij zullen de huidige stemcomputers niet meer kunnen gebruiken. Het gevaar dreigt dat de 47 percent van de bevolking die nu elektronisch stemt, opnieuw met potlood en papier zal moeten stemmen. Het gevolg zal zijn dat er weer veel meer tellers zullen moeten worden opgeroepen en dat kan anno 2010, 2011 niet de bedoeling zijn. Zeker als we rekening houden met het feit dat de vorige Vlaamse Regering het zeer ambitieuze programma had om in Vlaanderen het elektronisch stemmen te veralgemenen, dus niet alleen voor 47 percent, maar voor 100 percent van de Vlaamse bevolking.

Minister, de volledige verantwoordelijkheid ligt bij de minister van Binnenlandse Zaken, maar u hebt ongetwijfeld contacten en mogelijkheden om het dossier vlot te trekken. De laatste maanden heeft de minister van Binnenlandse Zaken hieromtrent niets ondernomen.

Minister, blijft de Vlaamse Regering achter de invoering staan van het veralgemeend elektronisch stemmen? In welke mate kunt u garanderen dat de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 2012 volledig geautomatiseerd zullen verlopen? Of dan toch minstens in die gemeenten waar we al elektronisch stemden?

Hebt u al contact opgenomen met uw federale collega om haar tot enige daadkracht aan te sporen? Indien niet, acht u het aangewezen om dat dringend te doen? Hebt u enig zicht op de redenen van het getalm bij de federale overheid? Dit wordt heel belangrijk aangezien de federale minister dit dossier al maanden op haar kabinet laat liggen.

De voorzitter: De heer Dehandschutter heeft het woord.

De heer Lieven Dehandschutter: Er zijn twee aspecten aan dit probleem. Enerzijds is er de situatie in de kantons waar er elektronisch of geautomatiseerd wordt gestemd, en waar de apparatuur dringend aan vervanging of vernieuwing toe is. Anderzijds is er de ambitie van de vorige en de huidige Vlaamse Regering om in alle Vlaamse kantons elektronisch te stemmen.

Het heeft ons verontrust eind januari te vernemen dat de federale overheid onder de verantwoordelijkheid van minister van Binnenlandse Zaken Turtelboom er blijkbaar niet in slaagt de nodige middelen vrij te maken en de procedures te volgen om ervoor te zorgen dat we bij de federale verkiezingen elektronisch kunnen blijven stemmen of overal elektronisch kunnen stemmen.

In het worstcasescenario dat we in 50 kantons, goed voor ongeveer de helft van de Vlaamse kiezers, terug met potlood en papier gaan stemmen, zou dat een serieuze stap achteruit zijn. Het zou ook onbegrijpelijk zijn. In de meeste steden en gemeenten waar we nu elektronisch stemmen, gebeurt dat al 10 jaar. De huidige situatie is gefixeerd in 1999. Sindsdien zijn er geen kantons meer bijgekomen waar elektronisch wordt gestemd.

De heer Verfaillie heeft de situatie in West-Vlaanderen geschetst. Die provincie is, vermoedelijk toevallig, het minst geautomatiseerd. Enkel in zijn kanton wordt elektronisch gestemd. In de kieskring Antwerpen is, op de kantons Lier en Heist-op-den-Berg na, alles geautomatiseerd. In Antwerpen en ook in de andere kieskringen waar heel wat kantons werden geautomatiseerd, zal het een enorme, zo niet onmogelijke, uitdaging zijn om voor de stemopnemingsbureaus voldoende mensen warm te maken. Die telbureaus zijn ontdubbeld, als het over Kamer en Senaat gaat, terwijl dat nu allemaal rechtstreeks naar de kantonhoofdbureaus

gaat. Dit kan de overheid onmogelijk uitgelegd krijgen. Het zou een bewijs zijn van het onvermogen van de politiek.

De N-VA streeft naar een algemene automatisering van het stemmen in Vlaanderen met goede apparatuur. We hebben dat in het verleden altijd benadrukt. Ook de huidige parlementsvoorzitter heeft daar in zijn vorig leven uitdrukkelijk naar verwezen. Ik citeer zijn vraag van 23 mei 2006: “Een van de realisaties van de staatshervorming als gevolg van de Lambermontakkoorden was dat Vlaanderen inzake het binnenlands bestuur een zogenaamde volwaardige autonomie verkreeg. We moeten echter vaststellen dat Wallonië erin slaagt om bijvoorbeeld een verregaande of veralgemeende invoering van het elektronisch stemmen te boycotten omdat het bij hen iets minder ingeburgerd is. De vraag is of dat te maken heeft met de houding van uw evenknie, de federale minister van Binnenlandse Zaken. Hij zou die autonomie kunnen erkennen, zodat Vlaanderen en Wallonië elk een eigen koers zouden kunnen varen. Dat is de beste vorm van vriendschap die we ons in dit land kunnen indenken.”

Dit citaat van de heer Peumans toont aan, of men dat wil of niet, dat er ook een communautair aspect aan dit probleem kleeft.

Het probleem dat vandaag de kop opsteekt is een bevoegdheidsprobleem. Vlaanderen moet 80 percent van de nieuw aan te kopen stemapparatuur, die overigens al enkele jaren had moeten worden gebruikt, financieren, en de federale overheid past de rest bij. Maar omdat de eerstkomende verkiezingen federaal zijn, neemt de federale overheid ook de aanbesteding voor haar rekening. Dat gebeurt, ondanks aandringen van de Vlaamse overheid, tot op vandaag niet.

De blokkering zou zich, om ideologische en financiële redenen, situeren bij de Franstalige partijen. In de federale begroting voor 2010 zijn de budgetten daarvoor ook niet ingeschreven. Indien het systeem niet wordt vernieuwd, stemmen we in 2011, en waarschijnlijk ook bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen in 2012, allemaal opnieuw met potlood en papier.

De bevoegdheid voor gemeente- en provincieraadsverkiezingen ligt nochtans bij de Vlaamse overheid. De minister bereidt hiervoor een Vlaams kiesdecreet voor. Het zou kras zijn dat door het in gebreke blijven van de federale overheid, Vlaanderen en de lokale besturen met de gevolgen worden opgezadeld.

Minister, uit uw beleidsnota blijkt dat het uw bedoeling is dat zeker in 2012 overal automatisch wordt gestemd in Vlaanderen. Een passage in uw beleidsnota zegt dat daarover in het najaar van 2009 een overleg was gepland met de federale overheid, om tot een akkoord te komen over de nodige regelingen.

Minister, zult u druk blijven uitoefenen op uw federale collega om de aanbesteding voor de nieuwe stemcomputers zo snel mogelijk te laten gebeuren? Heeft het geplande overleg in het najaar van 2009 plaatsgehad? Zo ja, wat waren de resultaten ervan? Zo nee, waarom niet? Welke concrete initiatieven kunt en zult u nog nemen om tijdens de verkiezingen van 2012 veralgemeend elektronisch te stemmen in Vlaanderen?

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: De discussie is niet nieuw in deze commissie. Ook in de vorige legislatuur werden hierover met de regelmaat van een klok, en vooral door de heer Verfaillie, vragen gesteld. Bij de Vlaamse verkiezingen heeft men kaarsen gebrand opdat de apparatuur niet zou crashen. Er was toen ook al gezegd dat het tijdspad niet goed was uitgetekend. De apparatuur had toen al vernieuwd moeten zijn. Om allerlei redenen is dat toen niet gelukt. Dat is een.

Twee, het pleidooi van sommigen voor het algemeen invoeren van het elektronisch stemmen heeft ons altijd sceptisch gestemd. De heer Verfaillie spreekt van believers en non-believers. Zover wil ik niet gaan, maar ik stel het volgende vast. In 2000 hebben we voor de

provincieraadsverkiezingen een hervervkiezing moeten organiseren omdat toen de lijst van het Vlaams Blok gewoonweg niet op het scherm stond. En ik zoek daar zelfs niets achter. De verkiezingen waren afgelopen en alles moest worden overgedaan.

Elektronica is ook niet alles. Zelfs al staan we erg sceptisch tegenover de elektronica, toch hebben we er altijd al voor gepleit dat er ook nog een outprint van de stemming in een urne zou worden gestoken. Ik lees bij de heer Verfaillie dat hij van oordeel is dat bij een elektronische stemming men alle mogelijke beveiligingen moet toepassen voor het geval dat er twijfel zou ontstaan of in het geval dat het systeem crasht.

Maar dan kan het nog mislopen. Men moet op zijn minst de zaak nog manueel kunnen controleren. Dat was toen ons voorstel. De wet op het elektronisch stemmen werd in 1993 in de Kamer en de Senaat goedgekeurd. Ons amendement bestond er toen in om over een outprint te kunnen beschikken om zo een visuele controle mogelijk te maken. Bij betwistingen kan men dan desnoods de urnen openen en manueel tot telling overgaan.

Ik herinner er u aan dat zelfs de OVSE vragen had over een mogelijke controle bij het elektronisch stemmen.

Als ik me niet vergis, mijnheer de minister, stemt 60 percent van de kantons elektronisch en 40 percent manueel. Of is het misschien 50/50? Dat is ook al een goede controle. Het is niet zeer aanvaardbaar dat in een bepaald kanton een partij 5 percent stijgt en in een ander kanton waar nog met de hand wordt gestemd, diezelfde partij met 10 percent zakt. De verdeling is al een soort controle. Een te grote afwijking van het stemgedrag zou wel eens kunnen wijzen op het feit dat er iets is misgelopen zonder daar meteen kwaad opzet achter te zoeken.

Mijn vraag, minister, is de volgende. Staat de Vlaamse Regering nog altijd achter het veralgemeend elektronisch stemmen? In dat geval herhaal ik onze voorwaarde dat men een outprint zou krijgen van de stemming om ze vervolgens in een urne te kunnen steken zodat bij eventuele betwisting de stemming kan worden gecontroleerd.

De voorzitter: De heer Vanden Bussche heeft het woord.

De heer Marc Vanden Bussche: Het is toch wel godgeklagd dat wij afhangen van België om elektronisch te kunnen stemmen in Vlaanderen. Als het zaakje straks niet doorgaat omdat de offerte niet op tijd is geplaatst, moeten we overal in Vlaanderen duidelijk maken dat we wel willen maar niet kunnen omdat het zo op federaal niveau is beslist. Dat zal bij de mensen niet goed overkomen.

De vraag is of niet al moet worden nagedacht over een tweede stap, het internetstemmen. Kunnen we ons niet beter daarop focussen? Ik ervaar bij het Vlaams Belang nog altijd een vorm van achterdocht. Ze vrezen nog altijd dat ze wel eens gesaboteerd kunnen worden bij stemmingen. Dat is wat vergezocht.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, minister, dit is een belangrijke problematiek, getuige daarvan de vragen die door diverse collega's zijn gesteld.

Ik vertrek van de huidige gegevens. In Vlaanderen wordt op dit moment in 143 van de 308 gemeenten met een computer gestemd. Dat komt neer op 49 percent van de kiezers. In Wallonië is de situatie helemaal anders: daar zijn er maar 39 gemeenten op 262, of 20,2 percent van de kiezers die elektronisch stemmen. In Brussel zit men aan 100 percent. De stemverrichtingen verlopen in de 19 Brusselse gemeenten volledig elektronisch.

De Vlaamse Regering gaat voor een veralgemeend elektronisch stemmen. Dat is een voortzetting van vroeger genomen beslissingen. De voorvorige regering heeft op 28 februari 2003 de beslissing genomen om voor die optie te kiezen. Op 7 maart 2008 is er opnieuw een principebeslissing genomen om in de toekomst over te gaan tot een veralgemening van het

elektronisch stemmen in alle Vlaamse gemeenten. Ik heb dat overigens ook in mijn beleidsnota opgenomen.

De eerste generatie computerapparatuur dateert van 1993, de tweede generatie van 1999. Naar mijn mening en die van de administratie is het totaal onmogelijk om in 2012 nog met die apparatuur te stemmen. Dat is uitgesloten. Eigenlijk had die apparatuur al vervangen moeten zijn in 2006. De leverancier kan geen enkele waarborg meer verlenen. Er is in 2006, 2007 en 2009 telkens een upgrade gebeurd. Aanvankelijk was het nochtans de bedoeling dat er in 2009 met nieuwe apparatuur zou worden gestemd. Dat is niet gebeurd. De heer Verfaillie heeft de moeilijkheden die daarmee gepaard gingen, al beschreven.

Als je die upgrades wat plastischer omschrijft, kun je zeggen dat de computers met spug en plaktouw weer in elkaar worden gestoken. Wat nu stelselmatig gebeurt, is dat men de oude stock ontmantelt, daar stukjes uit haalt en die opnieuw monteert in de huidige apparatuur. U begrijpt dat die zaken niet meer geproduceerd worden en dat de stock dus uitgeput raakt, met zeer zware problemen tot gevolg. Een aantal belangrijke onderdelen worden gewoon niet meer geproduceerd. Beeldbuischermen, lichtpennen en magneetkaartlezers worden niet meer geproduceerd, de diskettes zijn nauwelijks nog leverbaar in de noodzakelijke hoeveelheid. Het gaat bovendien om primitieve hardware, met beperkte beveiligingsmogelijkheden. Er werden hier al enkele terechte vragen gesteld over de veiligheid. Het is evident dat, hoe ouder de toestellen en de hardware zijn, hoe moeilijker dat wordt. Ook de toegepaste technologie en de programmeertalen zijn helemaal verouderd.

Er zijn maar twee alternatieven voor toekomstige verkiezingen. Ofwel ga je naar een volledig nieuw digitaal stelsysteem, ofwel keer je terug naar de papieren stembiljetten. In het samenwerkingsakkoord van 2005, dat u kunt lezen in de mededelingen aan de regering, kunt u lezen dat er een consortium van zeven universiteiten, onder leiding van de K.U.Leuven, belast is met het uitwerken van een systeem dat moest beantwoorden aan een aantal criteria en dat gevalideerd wordt door Europa, zodat je tot een aantal garanties komt die wij als democraten allemaal willen. Het gaat uit van controleerbare veiligheid en integriteit, gewaarborgde geheimhouding, toepasbaarheid in België, praktische uitvoerbaarheid, bevorderen van het automatiseren van de telling eerder dan de stemming zelf, verifieerbaarheid van het systeem, kostprijs, gebruiksvriendelijkheid, eenvoud, beschikbaarheid en modulariteit, voor het geval niet alles overal tegelijk wordt ingevoerd.

Wat daaruit is gekomen, biedt op dat vlak alle garanties, zo zeggen de deskundigen. Het komt neer op wat men een ‘verbeterd papieren stelsysteem’ heeft genoemd. Het stemmen via internet is precies omwille van de betrouwbaarheid niet in aanmerking genomen als mogelijke optie. Het verbeterde papieren stelsysteem komt neer op elektroniseren, maar er is wel een papieren spoor van de stemming. De procedure moet controlebaar en auditeerbaar zijn. Dat is de essentie. Het systeem, waarvoor de aanbesteding loopt, moet beantwoorden aan die criteria en moet alle garanties bieden.

In antwoord op een vraag van de heer Verfaillie van 10 november 2009 heb ik al een stand van zaken gegeven over de lopende overheidsopdracht. Ik geef in vogelvlucht nog een aantal zaken weer. Ten gevolge van het samenwerkingsakkoord kan een beslissing alleen maar worden genomen in samenwerking met de federale overheid. Dat is ook de logica zelve, collega's. Je kunt immers onmogelijk tot een situatie komen waarbij de gemeenten geconfronteerd worden met stemapparatuur en hardware en software die verschillend zijn voor de federale verkiezingen en voor de gemeentelijke, de Vlaamse en de Europese verkiezingen. Er moet één apparatuur zijn, temeer daar de federale wet bepaalt dat de federale overheid maar tussenkomt voor 20 procent van de kosten en dat 80 procent ten laste van de gemeenten komt.

De Vlaamse Regering heeft in de vorige principiële beslissingen beslist om die 80 procent ten laste te nemen. Heel wat collega's zijn bezorgd over de financiën van de gemeenten. Het is dan ook belangrijk dat de Vlaamse Regering die 80 procent betaalt die niet federaal wordt betaald. We gaan natuurlijk geen twee keer betalen. In het systeem worden de gemeenten

belast met het stockeren, bewaren en onderhouden van die apparatuur. Dat was ook in het verleden al het geval.

Er moet worden vermeden dat er verschillende fysieke systemen en werkwijzen worden gebruikt, zeker voor de kiezer die minder vertrouwd is met computertechnologie.

In voorbereiding van dat beslissingsproces is er dus een samenwerkingsakkoord gesloten op 14 juli 2005, met de federale overheid en met het Waalse en Brusselse Gewest. Die samenwerkingsovereenkomst bepaalt dat de gunning in het kader van de overheidsopdracht voor een nieuw elektronisch stemsysteem moet gebeuren door ten minste de federale overheid en een gewest. We zijn dus niet gebonden aan een gunning die mee wordt gevolgd door de andere gewesten. In uitvoering daarvan hebben de federale en Vlaamse overheid vervolgens samen een overheidsopdracht uitgeschreven voor de ontwikkeling van een prototype van een nieuw digitaal stemsysteem. Het is de FOD Binnenlandse Zaken die deze overheidsopdracht leidt. Het Waalse en Brusselse Gewest nemen niet deel aan deze opdracht, zij kunnen wel na de eventuele gunning instappen in het bestaande systeem. De federale overheid neemt 20 procent ten laste ten gevolge van de wet van 11 april 1994 tot organisatie van de geautomatiseerde stemming. De gemeenten staan in voor het bewaren en onderhouden van de apparatuur ter gelegenheid van de verschillende verkiezingen.

Deze procedure loopt jammer genoeg zware vertraging op. Deze vertraging doet zich voor op het federale vlak. Sinds oktober dring ik aan op het voortzetten van de procedure omwille van de hoogdringendheid. De aanzienlijke vertraging wordt problematisch.

Op 10 september 2009 heeft de gunningscommissie na afweging van de zes offertes die waren ingediend, een shortlist opgemaakt waarbij nog drie offertes overbleven. Deze drie moeten nu een best and final offer indienen die leidt tot de gunning voor het maken van een prototype. De brieven naar de bedrijven met de uitnodiging voor het indienen van de BAFO liggen nog altijd onverzonden op het kabinet van de federale minister van Binnenlandse Zaken.

Bijkomend probleem is dat de federale overheid in de begroting 2010 geen kredieten heeft uitgetrokken voor de subsidiëring van die nieuwe stemapparatuur. De shortlist is opgemaakt op 10 september 2009. Dit is een dossier waarin we vooruit moeten gaan, en daar dring ik al sinds oktober op aan. In oktober heeft mijn kabinetschef telefonisch contact opgenomen met de kabinetschef van Binnenlandse Zaken. Er is toen afgesproken dat Binnenlandse Zaken het dossier zou opnemen en terugkoppelen na de herfstvakantie. We hebben niets vernomen. Op 19 november 2009 is er dan op aandringen van mijn kabinet een overleg geweest tussen de kabinetten Binnenlands Bestuur en Binnenlandse Zaken. Daar heeft Binnenlandse Zaken verzekerd dat er niets aan de hand was. Ze konden geen specifieke reden geven voor het niet versturen van de brieven met de vraag om een BAFO in te dienen. Het niet inschrijven van de kredieten voor de subsidiëring van nieuwe apparatuur werd als niet-problematisch beschouwd. Er is afgesproken dat de procedure onmiddellijk zou worden voortgezet.

Op 23 november 2009 heeft mijn kabinet het verslag van dat overleg van 19 november naar het kabinet Binnenlandse Zaken gestuurd per e-mail. De gemaakte afspraken in verband met het versturen van de brieven waarin de BAFO werd gevraagd en de verdere kennisgeving bleven echter zonder gevolg.

Op 8 december 2009 heb ikzelf de minister van Binnenlandse Zaken aangeschreven met de vraag om gevolg te willen geven aan de gemaakte afspraken. Ik heb tot op vandaag geen antwoord gekregen op die brief. Ik heb dan vervolgens op 8 januari 2010 de Vlaamse Regering via een mededeling omstandig geïnformeerd over die problematische stand van zaken in het dossier met betrekking tot de voorbereiding van de verkiezingen door middel van stemcomputers. Ik neem aan dat deze mededeling een aantal collega's hier heeft gealerteerd.

Ten gevolge daarvan hebben we beslist om dit op de agenda van het Overlegcomité te plaatsen. Dat overleg vond plaats op 3 februari jongstleden. Minister Muylers heeft het agendapunt namens de Vlaamse Regering aangekaart. Er is een notificatie van gemaakt. Daarin staat dat het Overlegcomité akte neemt van de vraag van de Vlaamse minister van Financiën om een interfederale werkgroep samen te roepen om het dossier betreffende het geautomatiseerde stemmen te bestuderen en de federale minister van Binnenlandse Zaken verzoekt deze werkgroep bijeen te roepen. Wij hebben natuurlijk aangedrongen op spoed. Dit overleg zal op donderdag 11 februari plaatshebben om 15 uur op het kabinet van Binnenlandse Zaken. Wij willen dat die BAFO zo snel mogelijk wordt opgevraagd.

Ik heb ondertussen kennis genomen van een artikel dat op 25 januari 2010 in De Gazet van Antwerpen is verschenen. In dit artikel stelt minister Turtelboom dat volop aan het dossier wordt gewerkt. Ik citeer: “We stellen alles in het werk opdat de gemeenten die bij vorige verkiezingen elektronisch konden stemmen dat bij de volgende ook zullen doen. We hebben een voorstel hierrond klaar waarmee we eerstdaags naar de ministerraad gaan. Wat de nieuwe computers betreft, daarover is nog geen definitieve beslissing genomen. De procedure is lopende.”

Wie dit aandachtig leest, kan tot de conclusie komen dat de keuze voor elektronisch stemmen en de huidige overheidsopdracht in de ogen van minister Turtelboom twee afzonderlijke zaken zijn. De minister sluit het nogmaals hergebruiken van de verouderde computers in gemeenten waar al elektronisch wordt gestemd niet uit. Ik citeer: “We stellen alles in het werk opdat de gemeenten die bij vorige verkiezingen elektronisch konden stemmen dat bij de volgende ook kunnen doen. We hebben een voorstel hierrond klaar waarmee we eerstdaags naar de ministerraad gaan. Wat de nieuwe computers betreft, daarover is nog geen definitieve beslissing genomen.”

Mij lijkt het onverantwoord om de gemeenten opnieuw met die oude apparatuur te laten werken. De gemeenten staan mee in voor de organisatie van de verkiezingen van 2011. Dit is een van hun opdrachten. Ik neem aan dat de federale regering niet over deze kwestie zal vallen en dat de verkiezingen in dat jaar zullen plaatsvinden.

Ik zal bij de interfederale werkgroep voor duidelijkheid pleiten. Het moet duidelijk worden op welke wijze de volgende federale verkiezingen zullen plaatsvinden. In het licht van de lopende overheidsopdracht zal ik de BAFO's zo snel mogelijk opvragen. Ik zal uiteraard ook vragen alle verdere stappen in verband met de overheidsopdracht zonder vertraging uit te voeren en de Vlaamse Regering over elke gezette stap te informeren. Ik wil op de hoogte blijven van de vooruitgang van dit dossier.

Ik kan op dit ogenblik niet garanderen dat de verkiezingen in 2012 volledig geautomatiseerd zullen verlopen. Ik neem de situatie heel ernstig. Elke week of elke maand die verloren gaat, brengt het geautomatiseerd stemmen tijdens de verkiezingen van 2012 steeds meer in het gedrang.

De heer Vanden Bussche heeft gesuggereerd afzonderlijk te stemmen. Strikt juridisch kan dit. Ik heb echter al uitgelegd dat er een samenwerkingsakkoord is. Voor de gemeenten zou dit in elk geval dubbele kosten betekenen. We zouden de gemeenten opzadelen met 80 procent van de kostprijs van de federale stemcomputers. Dit lijkt me geen goede zaak. De Vlaamse burger zou uiteindelijk tweemaal betalen voor die nieuwe apparatuur en technologie. Bovendien moeten we absoluut vermijden twee systemen en werkwijzen te gebruiken.

De deblokkering is absoluut noodzakelijk en zeer dringend. Om het elektronisch stemmen mogelijk te maken, moeten we nog een heel traject afleggen. Ik zal even overlopen welke stappen in verband met dit traject nog moeten worden gezet.

Er moet, in onderlinge overeenstemming tussen de federale overheid en de Vlaamse overheid, een gunning van het prototype komen. Die gunning kan er komen op voorstel van de stuurgroep van de ambtenaren-generaal van de federale overheid en van de drie gewesten

en na advies door de technische groep en door de vertegenwoordigers van de verschillende verenigingen van steden en gemeenten. De gunningscommissie, samengesteld uit experts van de betrokken overheden, moet de eindofferte voor het prototype evalueren. Vervolgens moet het bedrijf aan wie de gunning is verleend het prototype ontwikkelen. Het prototype moet door een erkend controleorganisme worden gecertificeerd. Het prototype moet door alle betrokken overheden en door deskundigen worden geëvalueerd. Die evaluatie moet gebeuren op basis van de criteria die in het bestek zijn vastgelegd. De verschillende colleges van deskundigen van de parlementen van de betrokken overheden moeten het prototype goedkeuren. De parlementen kijken hierop toe. Hier is vanuit het oogpunt van de democratische controle in voorzien.

Indien de evaluatie gunstig is, komt er een tweede gunning voor de productie. De tweede gunning moet door de twee regeringen worden goedgekeurd. Daarna volgt een derde gunning voor de software van de stemcomputers. Vervolgens moet de uitgekozen producent de stemapparatuur en de software in productie laten gaan. Daarna moet de nieuwe stemapparatuur in de Vlaamse gemeenten worden uitgerold.

Het spreekt voor zich dat dit alles best gebeurt nadat op een aantal plaatsen is proefgedraaid. We kunnen moeilijk gigantische risico's lopen door systemen die niet voldoende zijn getest plots tijdens de eerstvolgende verkiezingen al in te zetten.

Ik zal alle middelen aanwenden om hier beweging in te krijgen. De premier heeft een oproep gelanceerd om tot een samenwerkingsfederalisme te komen. De eerste stap houdt natuurlijk in dat de gesloten akkoorden worden gehonoreerd en uitgevoerd. Dit moet voor de verkiezingen van 2012 tot een goed einde komen. Indien we dit op een doordachte, correcte manier willen doen, wordt het kort dag. Dit moet allemaal zorgvuldig gebeuren. Het systeem moet garanties bieden. Het moet tot democratisch controleerbare stemmingen leiden. We kunnen het ons niet riskeren hiermee te experimenteren. Ik blijf dit belangrijk dossier dan ook met de grootste toewijding opvolgen.

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: We zijn nu een half jaar verder dan 10 september 2009. De BAFO's moeten nog worden verstuurd naar de drie bureaus. Wij komen absoluut niet meer rond voor de federale verkiezingen van 2011. De gemeenteraadsverkiezingen van 2012 komen in het gedrang.

Minister, ik heb net als u ook een lokale uitvoerende verantwoordelijkheid. U spreekt over brieven schrijven en het kabinet dat contact heeft genomen, maar hebt u in de afgelopen weken of maanden hierover zelf - excuseer me de uitdrukking - lijfelijk contact gehad met de federale minister? Hebt u haar daarover aangesproken of opgebeld? Hebt u een onderhoud gevraagd van minister tot minister? Ik denk dat het op lokaal niveau hetzelfde is als op ministerieel niveau: als twee ambtenaren van twee gemeenten met elkaar spreken over een probleem, dan blijft dat probleem voortbestaan. Als de burgemeesters van die beide gemeenten het aanpakken, dan raken de problemen veel sneller opgelost.

Minister, ik roep u op om niet alleen brieven te schrijven, maar uw verantwoordelijkheid te nemen en een afspraak te vragen met de federale minister om na te gaan hoe u dit kunt oplossen. Als burgemeester ga ik vandaag, op advies van mijn diensten, niet garanderen dat we de stemcomputers die we vandaag in ons bezit hebben, zullen gebruiken voor de verkiezingen van 2011.

Ik weet welke problemen we in 2009 hebben gehad. Ik neem het risico niet dat we in 2011 in Veurne opnieuw op papier zullen stemmen. Het alternatief is dat we de verkiezingsuitslag van 2007 nemen als uitslag van de verkiezingen van 2011, maar daar heeft niemand een boodschap aan. Minister, ik roep u op om zelf contact te nemen met de federale minister en na te gaan hoe dit probleem binnen afzienbare tijd kan worden opgelost.

De voorzitter: De heer Dehandschutter heeft het woord.

De heer Lieven Dehandschutter: Minister, u hebt me overtuigd dat u de voorbije weken en maanden tijd noch moeite hebt gespaard om telkens opnieuw op dezelfde nagel te blijven hameren. Het is verbijsterend te moeten vaststellen dat minister Turtelboom niet thuis geeft, niet antwoordt op brieven, en pas na maanden aandringen schoorvoetend zegt dat er volop wordt aan gewerkt. Dat is bijna kafkaïaans, maar we leven nu eenmaal in een surrealistisch land.

Tegelijk is duidelijk geworden dat de tijd dringt. Minister, u hebt het parcours geschetst dat nog moet worden gelopen om verantwoord elektronisch gehouden verkiezingen te kunnen organiseren. Ik hoop dat u met of zonder lijfelijk contact succes zult hebben, in het belang van ons allen en van alle Vlamingen. Als het niet zover zou komen, dan ligt de verantwoordelijkheid volledig en uitsluitend bij de federale overheid, die dan andermaal blij zou hebben gegeven van een falend beleid, een niet-beleid.

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Minister, heb ik het goed begrepen dat er een papieren spoor zal zijn, dat er een soort outprint gebeurt die dan in een urne wordt gedeponed? Als er nieuwe computers komen, zal het dan via dat papieren spoor verlopen? Dat is een grote dosis scepsis van de overheid ten aanzien van het elektronisch stemmen. Het is geen scepsis vanuit een soort paranoia dat men ons zou saboteren, maar wel ten aanzien van burgers die zich afvragen wat hiermee gebeurt als men het elektronisch stemmen zou wegnemen. De OVSE heeft daarop aangedrongen. Er is trouwens geen papieren spoor van. Als dat zo is, is dat voor het eerst een geruststelling.

Minister, het is een beetje eigenaardig dat u uit een kranteninterview van de federale minister van Binnenlandse Zaken in de Gazet van Antwerpen van 25 januari citeert, en dat citaat hier in het parlement komt interpreteren. Minister, als u dat leest, dan neemt u toch de telefoon en zegt: “Mevrouw Turtelboom, wat moet ik daaruit afleiden?”

Minister, ik vind het ontluisterend dat u hier een interview van een federale minister komt citeren, en er dan een interpretatie aan geeft, zonder te weten wat de interpretatie van die minister is. Ik twijfel er niet aan dat u achter dit dossier aanzit, maar misschien moet er iets meer gebeuren dan alleen maar brieven schrijven of genoeg nemen met een interfederale werkgroep die de zaak nog eens moet bekijken, terwijl er een samenwerkingsakkoord is.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: In verband met het probleem van de controleerbaarheid heb ik gezegd dat het consortium gekozen heeft voor wat het verbeterd papieren stelsysteem noemt. Het heeft gekozen uit vijf mogelijke stelsystemen. Dat is gebeurd met criteria die ik al heb opgesomd: van controleerbare veiligheid en integriteit tot en met modulariteit.

Verder gaat het als volgt: “De kiezer brengt zijn stem uit in een stemhokje. Hij kan het door het systeem aangemaakte stembiljet controleren op overeenstemming tussen de stem die hij heeft uitgebracht en hetgeen op het biljet is afgedrukt. Het resultaat van de verkiezing is gebaseerd op die papieren stembiljetten, wat garandeert dat het resultaat effectief overeenstemt met de door de kiezer uitgebrachte stemmen. Het verbeterde papieren stelsysteem bestaat uit de volgende actoren en apparatuur: de leden van het stembureau, de kiezer, een stemcomputer met een printer, een stembiljet, een eenvoudige niet-elektronische stembus per stembureau. En dan volgt het stemproces.”

Dat is wat het consortium van universiteiten heeft uitgedokterd, dat is wat in het bestek staat, dat is wat moet worden uitgewerkt door de producenten die meedoen aan de lopende aanbesteding. Ik dacht dat ik al uitvoerig had geantwoord. De heer Verfaillie neemt me dit kwalijk. Ik zal in het vervolg heel summier antwoorden. U stelt vragen, ik geef een uitvoerig antwoord, en dat duurt dan te lang. U moet weten wat u wilt. Ik doe alles wat ik kan. Ik dank

u voor uw oppositietaal, mijnheer Verfaillie. Ik neem aan dat u niet namens uw fractie spreekt. De vorige keer was dat ook al het geval met uw pleidooi in verband met de KBC-schulden.

Als een kabinetschef contact neemt met een kabinetschef, dan is dat zoveel als een minister die contact neemt. Hij is er persoonlijk naartoe gegaan en heeft persoonlijk contact gehad, telefonisch en in gesprekken. Ik neem daarin mijn verantwoordelijkheid en ik wil alle individuele gesprekken voeren die ik moet voeren. Ik heb er recent nog gevoerd met federale ministers.

Mijnheer Verfaillie, het probleem is – en u verlegt de verantwoordelijkheid – dat dit niet in de federale begroting staat. Ik kan daar met een persoonlijk gesprek of wat ook geen verandering in aanbrengen. Ik wil erop wijzen dat alle contacten die er zijn geweest, ertoe leiden dat we komende donderdag overleg hebben, niet alleen met de minister, maar een interfederaal overleg, waarvan ik hoop dat het leidt tot een deblokkering. Als dat niet het geval is, zal het zeker uitgesloten zijn in 2011, hoogstwaarschijnlijk ook in 2012.

De federale overheid leidt de aanbesteding in het kader van een correcte samenwerking, met afspraken die dateren van 2005. Dat is ook logisch als het intergewestelijk moet gebeuren. Dan hebben we een samenwerkingsakkoord dat geen uitvoering krijgt, dan moeten we eventueel een andere aanbesteding hebben. Maar dat is een slechte optie. Het betekent dat de Vlaming twee keer zal betalen voor een systeem, dat gemeenten worden opgezadeld met een kost van tientallen miljoenen euro. Dat systeem kost geld. We spreken niet over 5 of 10 miljoen euro, maar over een zeer duur systeem. Ik doe alles wat ik kan om dat nog op de rails te krijgen. Ik zal mijn verantwoordelijkheid nemen. De verantwoordelijkheid in dit dossier ligt volledig bij de federale overheid.

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Minister, ik heb u bedankt voor uw uitvoerig verslag. Ik vind het wel eigenaardig dat de voorzitter zegt dat ik voor mijn repliek maar 2 minuten krijg. Dat is heel kort om dieper in te gaan op een omstandig antwoord van een half uur.

Ik noteer dat iedereen er mee bezig is. Ik denk dat we op dezelfde golflengte zitten. Het is niet 5 voor 12, maar 5 over 12. De gemeenten die vandaag elektronisch stemmen, zullen moeten beslissen om voor 2011 opnieuw over te stappen op een papieren versie, omdat minister Turtelboom het dossier al sinds 10 september op haar kabinet laat liggen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Johan Verstreken tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de uitbouw van het sociaal toerisme

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken: In 2009 konden meer dan 87.000 Vlamingen met een laag inkomen op vakantie dankzij het Steunpunt Vakantieparticipatie. Dat is een stijging van 20 percent tegenover 2008. Dat wil zeggen dat minder mensen in de kou staan, dat meer mensen uit de vicieuze cirkel geraken om een trede hoger in de maatschappij te komen. Deze stijging toont aan dat heel wat mensen onvoldoende middelen hebben om op vakantie te gaan, wat nochtans als een basisbehoefte wordt beschouwd.

Daarom is het noodzakelijk dat er een voldoende en kwaliteitsvol vakantieaanbod beschikbaar is aan sociale tarieven. De minister verklaarde in de beleidsnota Toerisme 2009-2014 dat hij het Steunpunt Vakantieparticipatie de komende 5 jaar verder zal uitbouwen en de

mogelijkheden zal onderzoeken om de dienst te versterken met personeel en financiële ondersteuning.

De aandacht voor sociaal toerisme via het Steunpunt Vakantieparticipatie en in het kader van Toerisme voor Allen is terecht – dat heeft onze fractie altijd ondersteund –, maar er is nog onvoldoende aandacht voor het klassieke sociaal toerisme voor volwassenen, bijvoorbeeld op het vlak van vernieuwing van de infrastructuur. Nochtans genereert deze sector een paar miljoen overnachtingen per jaar en verdient de sector toch speciale aandacht. Eerder erkende de minister dat het collectieve sociaal toerisme voor volwassenen te weinig aan bod komt, en dat het sociaal toerisme extra moet worden ondersteund.

Minister, op welke manier wordt het sociaal toerisme voor volwassenen ondersteund? Welke initiatieven werden reeds opgezet om het sociaal toerisme voor volwassenen extra te ondersteunen? Op welke manier kunt u ervoor zorgen dat in het Calypsoproject, gericht op de ontwikkeling van sociaal toerisme in Europa, de maatschappelijke verdienste primeert boven economische belangen? Daarmee wil ik niet gezegd hebben dat toerisme geen lokale economie is, integendeel.

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Mevrouw Els Robeyns: Minister, ik heb in het verleden al enkele schriftelijke vragen gesteld over het Steunpunt Vakantieparticipatie. Het is inderdaad belangrijk dat we aandacht hebben voor mensen met een laag inkomen, die ook recht hebben op een dagje ontspanning. De cijfers tonen aan dat steeds meer mensen hun weg vinden naar het aanbod van Steunpunt Vakantieparticipatie, los van het sociaal toerisme waar de heer Verstreken naar verwijst.

Het Steunpunt Vakantieparticipatie verdient de nodige ondersteuning en versterking. Minister, u hebt zich daar al toe geëngageerd. Wat is de stand van zaken? Kan het aanbod worden uitgebreid, zodat we de toenemende vraag kunnen blijven beantwoorden?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, collega's, de ondersteuning van het sociaal toerisme voor volwassenen gebeurt in het kader van het decreet Toerisme voor Allen en de uitvoeringsbesluiten, en bestaat uit onder andere de erkenning en financiële ondersteuning van de vakantiecentra voor de volwassenen. Momenteel beschikken 39 vakantiecentra voor volwassenen in Vlaanderen over een definitieve erkenning als sociaaltoeristisch verblijf.

De decreetgever heeft ervoor gekozen om enkel aan het jeugdtoerisme infrastructuursubsidies toe te kennen. Het decreet bepaalt dat de infrastructuur jeugdtoerisme die onder het label jeugdtoerisme valt, maximaal 40 percent van de kosten voor nieuwbouw, moderniserings- en brandveiligheidswerken kan krijgen. In 2009 betrof het in totaal 80 dossiers voor een totaal bedrag van 4.727.514 euro. Alle toerisme voor alle verblijven, dus ook voor volwassenen, kan een subsidie van maximaal 40 percent van de werken ter bevordering van de toegankelijkheid ontvangen. Dat ligt decretaal vast.

33 'Toerisme voor Allen'-verblijven kregen een subsidie voor aanpassingen op het vlak van toegankelijkheid. In 2009 bedroeg dat 1.459.120 euro. De uitbaters of eigenaars van volwassenencentra met een definitieve of een principiële erkenning kunnen een subsidie aanvragen voor animatie en proef- of themagerichte projecten, die bijvoorbeeld gericht zijn op gezinnen, jeugd, personen met een handicap, personen die in armoede leven en senioren. In 2009 ging dat voor de animatieprojecten om 54.125 euro voor elf volwasseneninstellingen.

Anderzijds is er een erkenning en financiële ondersteuning van de managementondersteuningspunten (MOP). Die zien toe op het dynamisme en het goede beheer van meer dan 90 erkende verblijven. Ze zorgen tevens voor de nodige visievorming, productontwikkeling en ondersteuning op het vlak van vorming en marketing van de aangesloten verblijven. In 2009 waren negen organisaties erkend als managementondersteuningspunt, waarvan er vijf ondersteuning verlenen aan meerdere vakantiecentra voor volwassenen. Het zijn: Pasar vzw,

S-Relax vzw, Ontspanning en Vakantie vzw, Liberaal Ondersteuningspunt vzw en Volkstoerisme vzw.

Met deze MOP's worden beheersovereenkomsten gesloten met een looptijd van 4 jaar met Toerisme Vlaanderen. Ze krijgen een subsidiëringmogelijkheid van maximaal 12.500 euro voor een coördinator. In totaal bedroegen die werkingssubsidies in 2009 voor de MOP's 290.534 euro. De personeelssubsidie bedroeg 152.712 euro.

Ten slotte heeft Toerisme Vlaanderen in eigen patrimonium een aantal campings, autokampeertreinen en centra voor sociaal volwassenentoerisme, waar jaarlijks via de eigen middelen fors in werd geïnvesteerd. In 2009 bedroeg de investering 1.666.432,84 euro.

Mijnheer Verstreken, u vraagt naar extra ondersteuning. Dat is hier al aan bod gekomen. Mevrouw Robeyns heeft daar al vragen over gesteld, ook schriftelijke vragen. We hebben inderdaad een enorm succes met ons Steunpunt Vakantieparticipatie. Dat gaat in stijgende lijn, en het is de bedoeling om daar nog meer in te investeren. Ik heb aan Toerisme Vlaanderen gevraagd waar moet worden bespaard. Ik wil er niettemin voor zorgen dat daarvoor meer medewerkers worden ingezet. Het is aan de leidend ambtenaar om te zorgen dat er binnen het huidig kader meer mensen kunnen worden ingezet. Dat is belangrijker dan meer middelen, want er is vooral meer man- en vrouwkracht nodig om bezoeken te brengen aan de privéuitbaters. Dat is heel arbeidsintensief. Hij heeft die opdracht gekregen en zal die ook uitvoeren. Ik hoop dat dat tegen halfweg dit jaar duidelijk wordt.

De laatste vraag gaat over het Calypsoproject. Dat is een meerjarig project van de Europese Commissie om toerisme in Europa toegankelijk te maken voor mensen met moeilijkheden om op vakantie te gaan. De Europese Commissie richt zich op senioren, jongeren, personen met een handicap en families in moeilijke sociale omstandigheden. De Europese Commissie beoogt enerzijds de tewerkstelling en de seizoensspreiding te kunnen bevorderen en anderzijds ook het Europese burgerschap, de regionale en lokale economieën te versterken. Op dit ogenblik worden de belangrijkste goedpraktijkvoorbeelden en de bestaande maatregelen met betrekking tot Toerisme voor allen op het Europese niveau in kaart gebracht. Op dit ogenblik inventariseert men. Het begrip 'sociaal toerisme' wordt wel in elk land anders ingevuld. Niet overal wordt met dezelfde doelgroep gewerkt of worden er dezelfde beleidsinstrumenten ontwikkeld.

Vlaanderen werkt natuurlijk mee aan dat onderzoek. Wij zijn pionier op het vlak van Vakantie voor allen. Het is de bedoeling dat de Europese Commissie tot een beleid komt en er zaken uit worden geselecteerd. De Commissie zal pas een beslissing nemen na het opleveren van de studie. Aan het Calypsoproject neemt een Vlaams expert deel. Maar het zijn natuurlijk niet de experts die de finale beslissing nemen, maar de Europese Commissie. We kunnen in zekere mate wel een Europees voorbeeld zijn. De collega's van Toerisme wijzen er mij op dat er geen landen zijn die een vakantiesysteem hebben zoals wij dat hebben ontwikkeld. De formule is vrij succesvol, zeker als men rekening houdt met de beperkte middelen die we ervoor inzetten.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken: Ik dank de minister voor zijn antwoord. Het doet deugd te horen dat hij daar oog voor blijft houden. Het is uitstekend dat er subsidies worden voorzien voor de werkingsondersteuning, de animatie en de toegankelijkheid. Dat steunen we. Enkel voor het jeugdtoerisme worden er op het vlak van infrastructuur subsidies toegekend. De vraag is of er voor volwassenenwerking en sociaal toerisme niet kan worden nagegaan of er mogelijkheden zijn. Ik denk bijvoorbeeld aan het moderniseren van gebouwen. Misschien moet er iets extra's gebeuren op het vlak van de infrastructuur.

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Mevrouw Els Robeyns: Ik dank de minister eveneens voor zijn antwoord en ben het eens met zijn standpunt over personeelondersteuning. Het is positief dat hij een oproep heeft gelanceerd om te schuiven binnen het personeelskader van Toerisme Vlaanderen om aan de toenemende vraag te kunnen blijven beantwoorden.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Wat de eerste vraag betreft, is dat element niet in het decreet opgenomen. Bovendien zijn daar geen middelen voor. Het bedrag dat naar jeugdinfrastuctuur gaat, bedraagt 4 à 5 miljoen euro. Als we verhoudingsgewijs dezelfde inspanning voor de volwasseneninfrastructuur moeten leveren, dan moet de Vlaamse Regering er 10 miljoen euro bovenop doen. Daarover beschikken we niet. Maar voor de toegankelijkheid wordt er wel heel zwaar geïnvesteerd. In de sector is men heel blij met de subsidiëring tot 40 procent voor het toegankelijk maken van infrastructuur.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken: Ik begrijp uw zorg, mijnheer de minister. Jeugdinfrastuctuur is natuurlijk van belang. We ondersteunen dat, maar er gaan hoofdzakelijk jongeren naar de vakantiecentra. De verblijfscentra zijn vaak gericht op gezinsvakanties. Voor deze mensen is het vaak de enige keer dat ze uit hun sleur weg kunnen geraken en samen met hun kinderen ergens naartoe kunnen gaan. Het decreet bepaalt dat niet en het kost geld, maar misschien moeten we nagaan of er in de toekomst geen mogelijkheden bestaan.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over het gedeelde mandaat van districtsschepen

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Onlangs werd duidelijk dat het Gemeentedecreet op het vlak van de gedeelde mandaten een hiaat vertoonde. We kennen het probleem al van vroeger toen over gemeentelijke mandaten politieke afspraken soms niet werden gerespecteerd. Dat gaf vaak aanleiding tot ellendige situaties.

Voor de gemeentebesturen is dat probleem gelukkig opgelost. De documenten worden nu op voorhand gevalideerd zodat er geen discussie meer mogelijk is. Dat was niet zo voor de districten. Mijn partij is gevat door een lastige zaak. Het incident kwam aan het licht naar aanleiding van de betwiste schepenwissel in het district Borgerhout. Er is in Vlaanderen blijkbaar maar in een district ellende. Het laat toe om te discussiëren en de wettelijkheid van sommige regels in twijfel te trekken.

Ik wil mijn vraag vooral richten op het feit dat de gouverneur van de provincie Antwerpen op 5 dagen tijd twee verschillende adviezen heeft overgemaakt. Toen duidelijk werd dat de districtsschepenwissel niet rimpelloos zou verlopen, stelde de districtssecretaris aan de gouverneur de vraag of deze wissel probleemloos kon worden geagendeerd en kon verlopen. Daarop kwam een antwoord van gouverneur Berx op 20 januari 2010, gericht aan de districtssecretaris. Ik lees voor wat belangrijk is: “Tot slot deel ik u mee dat mijns inziens noch een procedure bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen, noch een gerechtelijke procedure wegens valsheid in geschrifte, de verdere afhandeling van het ontslag en de opvolging van mevrouw Bali in de weg staan”.

Men oordeelde dat dit een duidelijke uitspraak was en wilde gewoon voortgaan. Maar nauwelijks 5 dagen later, op 25 januari 2010, kwam er op initiatief van de gouverneur een

brief, gericht aan het districtsbestuur van Borgerhout. Ik lees hem voor: “Ik kom terug op mijn brief van 20 januari waarbij ik aan de districtssecretaris mijn juridische visie heb uiteengezet met betrekking tot het ontslag en opvolging van mevrouw Fatima Bali. Op 21 januari laatstleden is een beroep aanhangig gemaakt bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen. Deze raad moet overeenkomstig artikel 85quinquies van de Gemeentekieswet binnen een periode van 30 dagen na het indienen van een bezwaar uitspraak doen over deze kwestie. Daarom dring ik erop aan om de behandeling van het agendapunt met betrekking tot bovenvermeld ontslag en de opvolging te verdagen. Dit is een uiterst beperkt uitstel in afwachting van de uitspraak van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen. De raad vergadert op 16 februari eerstkomende. Dat zou immers getuigen van goed en voorzichtig bestuur. Het verhindert u inderdaad niet om binnen een termijn van 2 maanden in de eventuele opvolging te voorzien zoals voorgeschreven door artikel 274, paragraaf 2, van het Gemeentedecreet.”

Het is vreemd omdat er in de eerste brief uitdrukkelijk is gesproken over de Raad voor Verkiezingsbetwistingen, en daaruit blijken geen problemen, en in de tweede brief duidelijk wel. Ik stel mij daar vragen bij. Hoe valt het te verklaren dat het advies van gouverneur Berx na 5 dagen wordt gevolgd door een tweede advies dat het eerste grondig tegenspreekt? Was het eerste advies dan niet juist onderbouwd? Of doken er nieuwe elementen op die deze koerswijziging verklaren? Welke zijn dan deze elementen? Minister, is er over de te volgen procedure overleg geweest tussen de gouverneur en uw diensten tussen 20 en 25 januari?

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: Ik ben verheugd dat in deze commissie nu ook al vragen worden gesteld over de districten door een Kortrijkzaan. De vraag is of zijn vraag is ingegeven door een zorg over de districten dan wel door een zorg over zijn partij. De heer Caron heeft het over een hiaat in het Gemeentedecreet.

We moeten inderdaad de vraag stellen of gedeelde mandaten wel een opportuun systeem zijn. In het verleden hebben we daarmee al problemen gehad. Het is in het belang van de continuïteit van het bestuur dat de benoemde schepen ook de hele legislatuur kan zetelen. Het systeem in de districten is een oud systeem. De schepenen worden er verkozen. Dat systeem is nog altijd van toepassing in de districten en de vraag is of dat oude systeem niet beter kan worden opgeheven.

De heer Caron heeft gelijk dat het Gemeentedecreet heel wat hiaten openlaat. Ik denk bijvoorbeeld aan het dagelijks bestuur. Dat is ingevoerd op maat van de gemeenten. Een grote gemeente heeft daar meer behoefte aan dan een kleine gemeente, maar in dit geval heeft het niet decentraliseren van het dagelijks bestuur naar de districten tot gevolg dat de agenda's van de districtsraden leeg zijn. Dat is ook niet goed voor het democratische gehalte van deze raden.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes: Of de kandidaat-schepen Marij Preneel groen licht krijgt, zullen we binnenkort weten als de Raad voor Verkiezingsbetwistingen of de Raad van State zich daarover heeft uitgesproken. Dat is niet onmiddellijk het gespreksonderwerp voor de commissie. De voorbije maanden heeft het systeem dat door het Gemeentedecreet is ingevoerd, op vele plaatsen goed gewerkt. Er zijn heel wat wissels geweest van gemeenteraden, schepenen en burgemeesters. Dat verloopt met het nieuwe systeem vlot. Ik stel ook vast dat het systeem niet bestaat voor de districten. Mijn vraag is of dat systeem best ook niet wordt ingevoerd op dat niveau om in de toekomst dat soort cinema te vermijden. Heeft de administratie van de minister of anderen hem misschien tegenindicaties aangeleverd om dit systeem niet in te voeren voor de districten?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Op 22 december 2009 ontving het district Borgerhout een brief, gericht aan de voorzitter van de districtsraad. Die brief zou afkomstig zijn van mevrouw Fatima Bali, met als vermelde datum december 2009. De inhoud luidt: “Beste, hiermee neem ik vanaf 15 januari 2010 ontslag als districtsschepen van Borgerhout. Vriendelijke groeten, Fatima Bali.” De districtssecretaris bezorgde de brief dezelfde dag nog aan de voorzitter van de districtsraad, die er kennis van nam.

In dit verband bepaalt artikel 49 van het Gemeentedecreet, dat op basis van artikel 274, paragraaf 5 ook van toepassing is op de districten: “De schepen die ontslag wil nemen, deelt dat schriftelijk mee aan de voorzitter van de gemeenteraad (in casu de districtsraad). Het ontslag is definitief na de ontvangst van de kennisgeving door de voorzitter van de gemeenteraad (districtsraad). De schepen blijft zijn mandaat uitoefenen tot zijn opvolger is geïnstalleerd.”

Mevrouw Fatima Bali verklaarde echter al in een e-mail van 22 december 2009, dezelfde dag dus, gevolgd door een schrijven van haar advocaat, en in de pers dat ze afstand nam van deze brief. Ik lees voor uit haar e-mail: “Geachte, met enige verbazing las ik dit bericht. Dit moet een vergissing zijn. Gelieve te noteren dat ik geen enkele ontslagbrief of wat dan ook in die richting heb ondertekend, laat staan opgestuurd of bezorgd. Niemand kan dus een ‘ontslagbrief’ van mij ontvangen hebben of er ‘kennis van genomen hebben’. Ik weet nog niet wie hier meent in mijn naam welke documenten dan ook te kunnen versturen. Gelieve mij dan ook zo spoedig mogelijk een kopie van het betrokken document te bezorgen. Ik overweeg uiteraard indien nodig een klacht wegens schriftvervalsing. Ten slotte, voor alle duidelijkheid en ter geruststelling van alle betrokken collega’s, van de hardwerkende ambtenaren en van alle organisaties en groepen waarmee de samenwerking uitstekend verloopt en niet in het minst van mijn duizenden kiezers. Ik heb geen ontslag genomen als schepen en ben dat vooralsnog niet van plan. Ik blijf mij ook de komende jaren verder inzetten voor Borgerhout, ook voor de uitvoering van ons bestuursakkoord en van mijn specifieke accenten hierin.”

De districtssecretaris stelde op 14 januari 2010 een vraag om advies aan de gouverneur van de provincie Antwerpen. In die brief deelde de secretaris mee dat mevrouw Bali stelde zich het recht voor te behouden om gerechtelijke/administratiefrechtelijke/tuchtrechtelijke stappen te ondernemen tegen iedereen die zou doen uitschijnen dat deze ontslagbrief van haar afkomstig zou zijn. De secretaris deelde tegelijkertijd mee dat het district nog geen weet had van enige gerechtelijke stappen die effectief gezet zouden zijn. De secretaris deelde in deze brief eveneens mee van oordeel te zijn dat het niet aan het districtsbestuur is om de echtheid van de ontslagbrief in twijfel te trekken.

Vanuit administratief standpunt kan, aldus het districtsbestuur, enkel vastgesteld worden dat er een ontslagbrief werd ingediend, dat de daaropvolgende procedure voor de opvolging moet opgestart worden, dat het district niet bevoegd is om uitspraak te doen als het ontslag zou worden aangevochten. Zolang de bevoegde instantie hierover geen uitspraak doet, kan het districtsbestuur, aldus de secretaris, niets anders doen dan het ontslag als geldig beschouwen. Tot slot meldde de districtssecretaris dat de voorzitter van de districtsraad erop stond om de aanduiding van het nieuwe lid van het districtscollege te agenderen op de zitting van de districtsraad van 25 januari 2010.

Op 20 januari 2010 antwoordde de gouverneur dat enkel de Raad voor Verkiezingsbetwistingen bevoegd is om zich uit te spreken over de vraag of het ontslag van mevrouw Bali al dan niet geldig is. Ik citeer uit de brief: “Deze Raad is een administratieve rechtbank waarvan de uitspraken vatbaar zijn voor beroep bij de Raad van State. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen zal zich enkel uitspreken zo hij wordt gevat door een vordering van een belanghebbende. Bij een dergelijke vordering kan dus beslist worden over het ontslag van de districtsschepen en, zo dat wordt gevraagd, zal de Raad zich ook uitspreken over de aanstelling van de opvolger. Indien de Raad zou beslissen dat de installatie van de opvolger ongeldig is wegens ongeldigheid van het ontslag van de districtsschepen, moet mevrouw Bali

terug in het districtscollege worden opgenomen.” Tot slot deelt de gouverneur nog mee dat haar inziens “noch een procedure bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen, noch een gerechtelijke procedure wegens valsheid in geschrifte, de verdere afhandeling van het ontslag en de opvolging van mevrouw Bali in de weg staan.”

Mevrouw Bali bezorgde, eveneens op 20 januari, via haar advocaat ook een brief aan de voorzitter van de districtsraad waarin zij formeel meldt dat zij geen ontslag nam en dat zij de bij de voorzitter ingekomen ontslagbrief niet ondertekende of iemand machtigde die te bezorgen. Zij deelt tevens mee klacht in te dienen bij de onderzoeksrechter tegen degenen die deze toestand hebben bewerkt. Eén dag later, op 21 januari 2010, tekende zij beroep aan bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen en diende zij ook een klacht met burgerlijke-partijstelling in bij de onderzoeksrechter.

Op 24 januari 2010 bezorgde de administrateurs-generaal van het Agentschap Binnenlands Bestuur mij een geactualiseerde nota. Het advies van de administrateurs-generaal was niet eensluidend met het advies van de gouverneur. Ik heb dan ook aan mijn administratie gevraagd om af te stemmen met de gouverneur en haar diensten, op basis van het onderzoek van alle elementen van het dossier, met inbegrip van de nieuwe feiten, namelijk de klacht voor de Raad van de Verkiezingsbetwistingen en de klacht met burgerlijkepartijstelling. Ik heb dus inderdaad overleg gevraagd om een standpunt te bepalen. De diensten van de gouverneur zijn ook de diensten van de minister van Binnenlands Bestuur. Het vormt één administratie.

Ten gevolge van die contacten en van de onderlinge afstemming is de gouverneur op die brief teruggekomen. De vraagsteller heeft die geciteerd. In een aan het districtsbestuur van Borgerhout gerichte brief van 25 januari 2010 heeft de gouverneur erop aangedrongen de behandeling van het agendapunt betreffende het ontslag en de opvolging van mevrouw Bali te verdagen. In die brief wijst de gouverneur erop dat op 21 januari 2010 bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen een beroep is ingediend en dat mevrouw Bali op 20 januari 2010 bij de rechtbank van eerste aanleg klacht met burgerlijke partijstelling heeft ingediend omwille van valsheid in geschrifte, het gebruik van een vals stuk en misbruik van vertrouwen. Mevrouw Bali betwist overduidelijk dat ze ontslag heeft genomen. Ze staft dit met behulp van een grafologisch onderzoek. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen vergadert op 16 februari 2010. Mijns inziens zou het van goed en voorzichtig bestuur getuigen op deze vergadering te wachten.

In het burgerlijk recht geldt in dit verband een duidelijke regel. Indien iemand een handtekening ontkent, moet diegene die zich erop beroept bewijzen dat het om de handtekening van de betrokkene gaat. Mevrouw Bali heeft, weliswaar met behulp van een door haar aangesteld grafoloog, aangetoond dat het geschrift op de briefomslag niet het hare is. Ze stelt dat ze de voorzitter geen brief heeft bezorgd.

De voorzitter van de districtsraad beschikt over een geschreven stuk, maar de betrokkene verklaart die brief niet te hebben geschreven of ondertekend. Ze betwist de handtekening en ze stelt de brief niet te hebben bezorgd. Het lijkt me dan ook voorzichtig de uitspraak van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen af te wachten.

Ik ben het eens met de heer Kennes. Ook in dit geval zal een reparatie van het decreet nodig zijn. Ten gevolge van een vergetelheid is de kruisverwijzing naar het artikel dat voor de verkiezingen van schepenen geldt niet van toepassing op de districten. We hebben het hier al eerder gehad over de punten in het decreet die nog moeten worden hersteld. De administratie is hier een lijst van aan het maken. Ik heb me voorgenomen dit allemaal in een keer te doen. Het is niet de bedoeling telkens weer ad hoc reparatiedecreten op te stellen. Dit is in elk geval een van de punten die daarbij aan bod moeten komen. Op dit punt heeft de heer Kennes gelijk: dit is destijds aan de zorgen van de decreetgever ontsnapt.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Ik dank de minister voor zijn antwoord. Het is jammer dat dit destijds door de mazen van het regelgevend net is geglipt. Nu zien we tot wat voor lastige situaties dit kan leiden.

Het is niet aan mij uitspraken over de geldigheid van handschriften te doen. Ik zal dit in deze commissie proberen te vermijden. Het is een delicate zaak. Er is geen vermoeden van onschuld, maar een vermoeden van schuld. Het gaat hier om het misbruiken van andermans handschrift en dergelijke. De persoon die zou opvolgen, kan dit niet doen ten gevolge van een klacht van de nog zetelende persoon. Die klacht is gebaseerd op een vermoeden van schuld van de opvolger of van de persoon die het ontslag heeft ingediend. Dit hoeft niet noodzakelijk de opvolger zelf te zijn: het kan om het even wie gaan.

Ik hoop dat de Raad voor Verkiezingsbetwistingen op 16 februari 2010 een wijze uitspraak over deze lastige situatie zal doen. Ik zal hier niet op vooruitlopen, ik wil me niet op vooronderstellingen baseren. Ik ben enkel ongerust dat een uitspraak in een bepaalde richting bij de Raad van State zou kunnen worden aangevochten. Hierdoor zouden we in een oneindig proces van woord en wederwoord terechtkomen. In dat geval zouden we niet van een goede afhandeling van het dossier kunnen spreken.

Het standpunt van mijn partij is duidelijk. Ik wil daar echter geen misbruik van maken. Het feit dat mevrouw Bali dit aanvecht, is op het vermoeden van schuld van iemand anders gebaseerd. Vanuit bestuurlijk oogpunt is dit niet zo correct.

Ik kan begrip opbrengen voor het feit dat de administratie en de gouverneur verschillende meningen hebben en tot onderlinge afstemming trachten te komen. Indien dit tot een carrousel zonder oplossingen zou leiden, zouden we niet goed bezig zijn.

De voorzitter: De heer Wienen heeft het woord.

De heer Wim Wienen: Ik heb nog een bijkomende vraag. Indien ik het goed heb begrepen, zal de Raad voor Verkiezingsbetwistingen zich over de echtheid van de brief en over het handschrift van mevrouw Bali uitspreken. De heer Caron heeft er al op gealludeerd dat hierna mogelijk nog een procedure bij de Raad van State zal volgen. De Raad van State kennende, zou dit een tijdje kunnen duren. De gemiddelde tijdsduur om een uitspraak te krijgen, bedraagt 2 tot 3 jaar. Op dat ogenblik is de legislatuur natuurlijk voorbij. Ik zou dan ook graag weten hoe het verder zal gaan met het bestuur in Borgerhout.

De voorzitter: De heer Vanden Bussche heeft het woord.

De heer Marc Vanden Bussche: Ik sluit me volledig aan bij het antwoord van de minister. Juridisch gezien, moet de handtekening dermate onbetwistbaar zijn dat hierover geen betwisting mag ontstaan. Daarover moet er uitsluitel zijn. Ik verwijs in dit verband naar de benoemingen van de burgemeesters. Indien er een strafrechterlijke klacht is, wordt de benoeming uitgesteld tot het tegendeel is bewezen. Volgens mij moet hier op gelijkaardige wijze worden gehandeld.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Ik wil er even op wijzen dat er een verschil is tussen een handtekening en een handschrift op een enveloppe. Ik wil dat niet verder uitdiepen. De argumenten zijn hier van een lichtheid die de ondraaglijkheid benadert.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Ik heb geen enkele uitspraak gedaan. Ik heb me steeds in de voorwaardelijke wijs uitgedrukt. Ik heb getracht alle elementen op te lijsten. Ik weet dat het om een delicate zaak gaat.

Ik betreur dat er geen sluitende procedure is. Wat de heer Kennes heeft aangekaart, is van groot belang. Indien er een sluitende procedure zou zijn, zouden we voor eventueel gesloten akkoorden een regeling hebben die niet voor betwisting vatbaar is. Ik kan enkel vaststellen

dat de betrokkene verklaart de ontslagbrief niet te hebben getekend en het ontslag niet schriftelijk aan de voorzitter van de districtsraad te hebben meegedeeld. Volgens artikel 49 is dit vereist.

Dat is de situatie. In een rechtsstaat kan bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen een procedure aanhangig gemaakt worden. Daarna kan bij de Raad van State een volgende stap worden gezet. De Raad van State moet dan binnen 60 dagen een uitspraak doen. Dit valt niet onder de klassieke procedures. Er is geen termijn van verval. In verband met verkiezingszaken moet de Raad van State op vrij korte termijn tot een uitspraak komen. De procedure duurt geen 6 of 7 jaar, zoals bij betwistingen van administratieve rechtshandelingen.

De feiten zijn gekend. De voorzitter van de districtsraad heeft een brief ontvangen. De persoon van wie die brief zou uitgaan, ontkent ten eerste dat het om een brief van haar hand gaat of dat ze die brief zou hebben verstuurd. We moeten met die feiten omgaan. In het licht van een aantal principes lijkt het me aangewezen dat de Raad voor Verkiezingsbetwistingen, die hiervoor is aangesteld, deze zaak oplost. Daarna kan nog een beroep bij de Raad van State volgen.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Ik leg me uiteraard neer bij de procedure die moet worden gevolgd. Indien een beroep bij de Raad van State wordt ingesteld, hoop ik dat we binnen 60 dagen een duidelijke uitspraak krijgen. Op zich is de Raad voor Verkiezingsbetwistingen niet bevoegd om zich over de echtheid van een handtekening uit te spreken. Dit is zeker het geval indien tegelijkertijd een burgerlijke rechtszaak loopt. We kunnen in een lastig parket terecht komen. Er is geen jurisdictie.

Ik ben geen jurist. Ik hoop dat het gezond verstand, de wijsheid en de geest van het Gemeentedecreet in alle mogelijke procedures zullen zegevieren.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Marino Keulen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de herschikking van de kiesdistricten en de indeling ervan door de provincies, naar aanleiding van een arrest van het Grondwettelijk Hof

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

De heer Marino Keulen: Voorzitter, in 2007 heeft de Groen!-fractie, onder impuls van de heer Tavernier, een klacht ingediend. We hebben in deze commissie uitgebreide, gedreven en vinnige discussies over het Provinciedecreet beleefd. Dit decreet dateert van 9 december 2005. Die discussies gingen over de bijgevoegde tabel met de indeling van de kiesdistricten – de oudgedienden herinneren het zich ongetwijfeld.

De heer Tavernier heeft hier een uitgebreid debat over gevoerd. Zo hoort het ook in een democratie. Hij heeft zijn zienswijze tegensprekelijk kenbaar gemaakt. Daarna heeft hij, samen met zijn partij, klacht ingediend bij het Grondwettelijk Hof. Hij heeft daar gelijk gekregen.

Het principe van de evenredige vertegenwoordiging vormt het uitgangspunt van ons verkiezingsstelsel. Dit heeft ook betrekking op de provincieraadsverkiezingen. Het Grondwettelijk Hof is van mening dat we bij dit principe vraagtekens moeten plaatsen indien het gaat om districten waar slechts twee of drie mandaten moeten worden verdeeld.

In de praktijk gaat het om drie kiesdistricten waar drie of minder zetels te verdelen zijn. In Limburg gaat het om Herk-de-Stad, waar drie zetels moeten worden verdeeld. In Oost-

Vlaanderen gaat het om Oudenaarde, waar ook drie zetels te verdelen zijn. In West-Vlaanderen gaat het om Poperinge, waar er zelfs maar twee zetels zijn. Dit is eigenlijk een loterij. Om rechtstreeks verkozen te zijn, moet een kandidaat 50 percent of meer van de stemmen halen. Dat is, zelfs in West-Vlaanderen, voor bepaalde partijen een moeilijk te halen score.

Volgens het Grondwettelijk Hof moet een kiesdistrict zo worden omschreven dat er minstens vier zetels te verdelen zijn. De Vlaamse Regering heeft dit toen besproken. We moeten een kat een kat noemen. Als het om een hertekening gaat, begint iedereen te rekenen. Wat betekent het voor mijn partij en wat betekent het voor de andere partijen?

Ondertussen hebben de Vlaamse verkiezingen plaatsgevonden en is een nieuw regeerakkoord opgesteld. Mijn partij is er niet meer bij. Het Vlaams regeerakkoord bevat een interessante passus over de hertekening van het provinciaal landschap. De minister wil evolueren in de richting van grotere kiesdistricten en van een kleiner aantal raadsleden. Dit heeft gevolgen voor de praktische organisatie van de verkiezingen. Dit betekent dat een aantal kiesdistricten misschien zullen verdwijnen. Andere zullen dan weer groter worden. Dit heeft dan weer gevolgen voor de installatie van de hoofdbureaus en stemopnemingsbureaus en voor iedereen die verder bij de praktische afhandeling van verkiezingen is betrokken.

Eigenlijk wil ik gewoon om een stand van zaken vragen. Het arrest van het Grondwettelijk Hof dateert van december 2007. Om het principe van de evenredigheid in stand te houden, moet het telkens om minstens vier zetels gaan. De minister wil districten met minstens zes te verkiezen raadsleden. Hoe ver staat het nu eigenlijk met de herschikking van het provinciaal kieslandschap?

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Voorzitter, naar aanleiding van het Provinciedecreet hebben we hier al vaak over de districten gedebatteerd. Tijdens de vorige legislatuur was het blijkbaar politiek niet haalbaar om daar iets aan te veranderen. Er waren nochtans goede redenen om, naar analogie met de verkiezingen van het Vlaams Parlement, met provinciale kieskringen te werken.

Aangezien het om de provincieraad gaat, lijkt het me niet onlogisch, naar analogie met de Vlaamse verkiezingen, met provinciale omschrijvingen te werken. We zouden per provincie een provinciale lijst kunnen gebruiken. Op die manier zouden we niet meer met districten werken. Dit lag politiek bijzonder gevoelig. Dit was in het bijzonder het geval in West-Vlaanderen, waar er districten met maar twee zetels waren. In Halle-Vilvoorde gaat het om 22 of 24 zetels.

In feite geeft de minister in het Vlaams regeerakkoord toe dat de toen gemaakte politieke afspraken niet langer kunnen. Volgens dit regeerakkoord gaan we naar kiesdistricten met minstens zes zetels. Ik vraag me waar de logica zit. Waarom gaat het om minstens zes zetels? Wil de minister nog steeds vasthouden aan die kiesdistricten binnen de provincies? Lijkt het niet logischer in verband met de provincieraadsverkiezingen een lijst voor elke provincie te gebruiken?

Ik heb nog een tweede vraag. Ik heb in het Vlaams regeerakkoord gelezen dat de apparentering op basis van de senatoriale kiesomschrijving zal gebeuren. Mag ik aannemen dat het hier om heel Vlaanderen gaat, of verwijst dit naar de senatoriale kiesomschrijvingen van voor het Sint-Michielsakkoord?

Mijn voornaamste punt blijft dat we provincieraadsverkiezingen op basis van provinciale kieskringen kunnen houden. De apparentering kan eventueel op het niveau van heel Vlaanderen gebeuren.

De voorzitter: De heer Vanden Bussche heeft het woord.

De heer Marc Vanden Bussche: Voorzitter, aangezien de vorige spreker het debat heeft opengetrokken en het over de ideale kiesomschrijving heeft gehad, wil ik opmerken dat een kantonale kiesomschrijving op provinciaal niveau de streekvertegenwoordigers meer democratische kansen biedt. Ze moeten dan niet door de nationale partijbesturen worden aangeduid. Er zijn werkelijk kansen voor mensen van regionaal belang, die misschien over kennis beschikken die de provincie zelf overstijgt, om door te stromen naar de hogere politieke regionen. Het zou spijtig zijn indien dit op het niveau van de provincies zou worden gereguleerd. Ik vind het al geen gelukkige zaak dat de Vlaamse verkiezingen op het niveau van de provincies worden beslecht. Ik ben ervoor gewonnen die verkiezingen in beperkte regio's te laten plaatsvinden.

De voorzitter: De heer Dehandschutter heeft het woord.

De heer Lieven Dehandschutter: Voorzitter, om de helderheid van het debat te bevorderen, wil ik de woorden van de heer Van Hauthem nog even aanvullen. De apparentering gebeurt nu op basis van de administratieve arrondissementen. Dit is natuurlijk een beknotting van de proportionaliteit die we zouden moeten nastreven.

Ik begrijp de heer Vanden Bussche niet goed. Hij heeft het over kantonale kieskringen. Een kiesdistrict is een term die, buiten de districten in Antwerpen, enkel in verband met de provincieraadsverkiezingen wordt gebruikt. Een kiesdistrict bestaat uit een of meerdere kieskantons. *(Opmerkingen van de heer Marc Vanden Bussche)*

Mijnheer Vanden Bussche, wat is een kantonale kiesomschrijving? Ik denk dat er in Vlaanderen 105 kantons zijn. Ik begrijp u niet goed. Bedoelt u misschien arrondissementele omschrijvingen? *(Opmerkingen van de heer Marc Vanden Bussche)*

Op die manier zouden we weer onder de vier zetels raken.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, eerst wil ik een paar zaken verduidelijken.

In de eerste plaats spreken we in het Nederlands niet over kiesomschrijvingen, maar over kieskringen. We stemmen niet op basis van stemkantons, maar op basis van kiesdistricten. Die kunnen met kantons samenvallen, maar dat hoeft niet. Dat is de huidige situatie.

In de tweede plaats beschikken we over een arrest van het Grondwettelijk Hof. Aangezien de heer Keulen het al correct heeft samengevat, zal ik dat niet herhalen. Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat de kiesdistricten tenminste vier te verkiezen raadsleden zouden moeten tellen.

Het Vlaams regeerakkoord voert dit arrest uit. We gaan naar kieskringen waarin minstens zes raadsleden moeten worden verkozen. Dit zal gebeuren op basis van apparentering in de vroegere senatoriale kieskringen. Het is evident dat dit voor provinciale verkiezingen niet in de hele Vlaamse kieskring kan gebeuren. Het woord 'vroeger' is in het Vlaams regeerakkoord weggevallen. Het gaat om de vroegere senatoriale kieskringen en niet om de huidige senatoriale kieskring.

De heer Joris Van Hauthem: Die kieskringen bestaan niet meer.

Minister Geert Bourgeois: Het zal op basis daarvan gebeuren. Het woord 'vroeger' is gewoon weggevallen.

Het spreekt vanzelf dat dit niet zou kunnen op het Vlaamse vlak aangezien het gaat om provinciale kieskringen. Dat is de keuze die is gemaakt. U zou kunnen zeggen dat er een keuze moet komen voor een provinciale kieskring, maar dat zou een nieuw gegeven zijn. Dat is niet de keuze. Tot nu wordt er gekozen in kiesdistricten, net zoals er op het Vlaamse vlak niet wordt gekozen voor een Vlaamse, maar voor een provinciale kieskring voor Vlaamse verkiezingen.

Het is mijn bedoeling om een Vlaams kiesdecreet te maken en daarin de hele lokale en provinciale verkiezingsregelgeving op te nemen. De federale wetgeving is aangepast. Bij de tabel met kieskringen is een tabel gevoegd bij het provinciedecreet, niet bij een kiesdecreet. Het is goed dat we tot een coherente kieswetgeving komen. Dat staat ook in de beleidsnota. De administratie is daar volop mee bezig. Ik ga die tabellen mee opnemen. Dat is de beste manier om dat te doen. Zoals ik in mijn beleidsnota heb aangekondigd, wil ik het voorontwerp indienen bij de Vlaamse Regering voor het zomerreces van 2010. Na afhandeling van de adviezen kunnen we in het najaar van 2010 het decreet bespreken zodat we ruim op tijd zijn om de verkiezingen van 2012 op een behoorlijke manier tegemoet te gaan.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

De heer Marino Keulen: Minister, dit geeft aan dat u zich daarop voorbereidt. U blijft bij de minstens zes raadsleden per kiesdistrict of kieskring. Apparentering op basis van vroegere senatoriale kieskringen: in Limburg is dat de provincie, meen ik. Voor het zomerreces van 2010 komt u hiermee naar deze commissie om dan in het najaar het nieuwe kiesdecreet te laten behandelen en stemmen. Dat is uw timing, minister.

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Minister, eigenlijk zijn we niet veel wijzer geworden uit dit antwoord. Er is nog altijd onduidelijkheid over wat u met de oude senatoriale kieskringen bedoelt. Mechelen-Turnhout, in Limburg was het de hele provincie. Als u dat gaat doen, dan krijgen we weer verschillen van provincie tot provincie.

Als u vasthoudt aan de districten van minstens zes kandidaten, dan zal er nog altijd een discrepantie zijn tussen districten van bijvoorbeeld zes te verkiezen kandidaten ten aanzien van 22 of 24 te verkiezen kandidaten. Minister, neem de kans te baat om naar aanleiding van het arrest van het Grondwettelijk Hof, min of meer hetzelfde aantal kandidaten te laten verkiezen in de districten, als u daarmee blijft werken. Anders krijgen we weer hetzelfde partijpolitieke spelletje. Ik vraag me af wie daarbij gebaat is, tenzij misschien de partijpolitiek.

De voorzitter: De heer Durnez heeft het woord.

De heer Jan Durnez: Zonder vooruit te lopen op het interessante gesprek dat we daarover zullen hebben, is het een keuze hoe je de vertegenwoordiging opbouwt. De bevolkingsdichtheid brengt ook mee dat je in sommige streken niet meer dan zes of zeven kandidaten kunt hebben in een halve provincie. In de Westhoek is dat zo. Ofwel kies je voor een wat bredere vertegenwoordiging op provinciale schaal, en die niet op een centrale as te plaatsen van mogelijkheden om verkozen te worden. Die keuze werd vroeger gemaakt. Historisch komen we van veel verder, van vrederechten die één verkozene hadden. In de voorbije twee eeuwen is dat geëvolueerd.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes: In het regeerakkoord staat ook dat het aantal raadsleden vermindert. Die heel grote kieskringen van meer dan twintig kandidaten zullen wellicht ook moeten inkrimpen. Zo zullen de grote en de kleine automatisch dichterbij elkaar komen. Minimaal zes en maximaal onder de twintig.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Ik ben het eens met de heer Durnez. Die opmerking kunt u ook maken over de kieskringen die nu gelden. In de ene kieskring zijn er meer verkozenen dan in andere. Ik ben het eens met de heer Kennes. Het aantal provincieraadsleden zal worden gereduceerd, wat een impact zal hebben op andere kieskringen. Het Grondwettelijk Hof heeft vastgelegd dat een kiesdistrict met vier verkozenen verenigbaar is met het stelsel van proportionele verdeling. In het regeerakkoord staat dat we gaan voor minstens zes, een minimum dat hoger is dan wat het hof verenigbaar acht met het stelsel van proportionaliteit.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de politisering van beslissingen over lokale infrastructuurwerken en projecten

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Minister, ik wil een praktijk aan de kaak stellen die in Vlaanderen blijkbaar als normaal wordt beschouwd. Ik heb veel respect voor de burgemeester van Roeselare, Luc Martens, die ik hier wil citeren. Ik viseer hem niet, maar hij heeft ten minste de moed om te zeggen hoe het in dit land gaat. Dat is relevant en belangrijk.

In het kerstnummer van Knack stond een interview met hem. Hij is niet alleen burgemeester, hij is ook verkozen tot voorzitter van de VVSG, een eerbiedwaardige instelling. De combinatie van wat hij zegt als burgemeester en wat hij morgen zal zeggen als voorzitter van de VVSG, is niet altijd met elkaar te rijmen.

Zal ik de citaten uit Knack allemaal voorlezen?

De voorzitter: Het artikel van Knack kan worden toegevoegd aan het verslag.

De heer Bart Caron: Dat mag in principe niet. Ik zal ze dus voorlezen.

De voorzitter: Mijnheer Caron, gelet op het gevorderde uur, vraag ik om u tot de vragen te beperken. Iedereen heeft de vragen gekregen en kunnen lezen. Het gaat niet om een citaatje, maar een volledige weergave van een artikel uit Knack.

De heer Bart Caron: Ik zal me beperken tot een korte inleiding.

Ik ben geschokt door dat interview. De burgemeester van Roeselare zegt niets anders dan dat je vooral goede contacten moet hebben met de regering, met ministers, kabinetten of overheidsdiensten, en dat dit zal helpen om centen los te krijgen voor je stad om belangrijke openbare werken te doen. Hij geeft het voorbeeld van het stationsproject in Roeselare. Ik zal de collega's van andere partijen in deze zaal vergeven, want je kunt de naam van deze burgemeester door een andere vervangen en de naam van zijn partij door andere grote partijen.

Vanuit een kleine partij ervaar ik een meerderheidssituatie om te weten hoe die zaken effectief lopen. De politisering van vroeger is de kwaal. Er zijn nog mensen in deze zaal die hard hebben gevochten tegen de oude gewaden van de verzuiling, en het cliëntelisme dat er vaak mee te maken heeft. Wat Luc Martens hier doet, lijkt op een soort gerenoveerde gewaden, niet meer van de verzuiling, maar van de politieke verbanden, verwantschappen en goede vriendschappen.

Minister, dat staat haaks op heel dat gedoe dat we godganse dagen moeten aanhoren over goed bestuur en over beter bestuurlijk beleid, als we het over onze administratie hebben. Men weeklaagt over regulitis en de administratieve complexiteit, en heeft het over de noodzaak van vereenvoudiging. Als ik Luc Martens lees, doet dat allemaal niet ter zake: heb de goede contacten en het komt wel voor elkaar. Het dossier zal dan wel volgen. Dat doet vragen rijzen, temeer omdat de heer Martens nu voorzitter is van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en het net die vereniging is die pleit voor administratieve vereenvoudiging, minder regels en transparant bestuur. Ze doet dat terecht, maar de praktijk is duidelijk totaal anders.

Minister, ongetwijfeld hebt u dat interview ook gelezen. Wat vindt u van die uitspraken van de heer Martens? Zou hij volgens u als VVSG-voorzitter niet veeleer moeten pleiten voor een

meer evenwichtige en geobjectiveerde relatie tussen de bestaande bestuursniveaus, in plaats van voor politiek cliëntelisme? Is de politisering van dergelijke beleidsbeslissingen – bijvoorbeeld bij grote infrastructuurwerken, maar ik denk ook aan uw Stedenfonds – wel aanvaardbaar? Zijn de bestaande regelgevende kaders dan zo gemakkelijk politiek te manipuleren? Ik vrees dat het antwoord bevestigend is. Is die praktijk volgens u algemeen?

Zijn gemeenten zonder de juiste politieke relaties hier dan niet vaak het slachtoffer? Dat is dan natuurlijk de keerzijde van de medaille. Hoe moet ik een uitspraak over ervoor zorgen dat “onze goed onderbouwde dossiers niet aan de stroperige Brusselse bureaucratie blijven plakken” begrijpen? De politieke contacten zijn het antwoord op het feit dat dossiers plakken aan de stroperige Brusselse administratie. Is de Vlaamse administratie dan echt zo plakkerig? Wat wordt daarmee bedoeld? Hoe kan dat worden verholpen, als ik dat zo negatief mag interpreteren?

Toont deze problematiek ook niet aan dat de lokale besturen daadwerkelijk een grotere lokale autonomie moeten krijgen, met bijhorende vrij te besteden financiering, zodat ze niet politiek moeten lobbyen in ‘Brussel’ om aan middelen te komen voor grote infrastructuurwerken? Het cliëntelisme heeft volgens mij net te maken met gekleurde geldstromen, met gedefinieerde geldstromen, waardoor politieke relaties noodzakelijk zijn om ze binnen te halen. In het interview werd ook gesproken over rechtstreekse interventies bij administraties. Bestaat er bij de administratie een meldingsplicht voor politieke interventies?

De voorzitter: De heer Vanden Bussche heeft het woord.

De heer Marc Vanden Bussche: De naïviteit van de heer Caron en zijn verbazing over dit alles verbazen me toch een beetje. Lobbyisme zal van alle tijden zijn en blijven.

Mij stoort toch het laatste zinnetje het meest. Mijnheer Caron, u vroeg of er een meldingsplicht bestaat voor politieke interventies. Dat is zo een beetje een item van de groenen geweest. Het is misschien nog veel gevaarlijker dan lobbyisme. Als we alles zouden overlaten aan ambtenaren, en iemand moet in feite bij hen lobbyen om aan zijn trekken te komen, dan lijkt me dat veel gevaarlijker. Nu is het duidelijk dat men inderdaad zijn dossier moet gaan verdedigen. Gewoonlijk is er sprake van coalities van verschillende partijen in ons land. Ik denk dat er absoluut geen gevolg kan worden gegeven aan die oproep een meldingsplicht in te stellen. Het moet immers nodig zijn dat niet alleen de burger, maar ook de politicus kan interveniëren bij de administratie om het dossier wat vooruit te helpen. Als dat niet meer kan gebeuren, zou er veel tijd verloren gaan.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes: Deze vraag moet eigenlijk worden gesteld in de gemeenteraad van Roeselare. Ik vind het gek dat een Vlaams minister vragen krijgt over de uitspraken van een burgemeester. Hier worden de beleidsniveaus door elkaar gehaald.

Uit het interview onthoud ik vooral dat er steun is omdat de minister iets ziet in een initiatief. Als dat een goed initiatief is, siert het een Vlaams minister dat hij daar iets in ziet. Voormalig collega en huidig collega-burgemeester Martens zegt dat de ministers zich wel degelijk aan de regels houden. Hij heeft daar een noodkreet aan verbonden over een aantal zaken die misschien wel relevant zijn. Dan gaat het over de manier waarop dossiers moeten worden opgevolgd, maar mij lijkt het dat er andere momenten zijn om dat in het Vlaams Parlement te bespreken.

De voorzitter: Mijnheer Kennes, de vraag gaat wel ruimer dan dat. Ze gaat over de politisering van beleidsbeslissingen in het algemeen. Daarom staat die vraag vandaag op de agenda. Ik probeer toch wel consequent te zijn ter zake.

De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Voorzitter, de vraag van de heer Caron is terecht. Wat de burgemeester van Roeselare zegt, wie dat ook weze – in dit geval is dat Luc Martens, maar

het zou ook iemand anders kunnen zijn – is eventueel mutatis mutandis van toepassing op andere burgemeesters. Ik heb de heer De Batselier, toen hij nog burgemeester van Dendermonde was, zeer duidelijk horen zeggen en in de pers horen verklaren dat, als de benoeming van de gemeentesecretaris niet zou doorgaan, hij de Dendermondenaren niet garandeerde dat hij er een aantal dossiers in Brussel door zou krijgen. Over die benoeming is er heel veel heibel geweest, maar daar gaat het niet over.

Als de vraag van de heer Caron erop neerkomt dat hij vraagt of men goede contacten moet hebben bij ministers en bij administraties, en dat niet om een dossier administratief een beetje vooruit te helpen, mijnheer Vanden Bussche, dan is die vraag terecht. Ik denk dat het veeleer gaat over de beschikbare budgetten voor een aantal beleidsdomeinen en de vraag waar die in eerste instantie worden geïnvesteerd.

U zult me toch niet zeggen dat dit, wat Leuven betreft, allemaal op de kracht van die stad is gebeurd. U zult toch niet beweren dat de budgetten van bijvoorbeeld De Lijn en voor infrastructuur niet op een bepaalde manier worden georiënteerd, namelijk politiek prioritair. Voorzitter, men gaat toch niet beweren dat men geen budgetten prioritair heeft georiënteerd naar de aanleg van de Leien in Antwerpen. Men heeft zelfs 10 miljoen euro uitgegeven om daar een barbecue te houden. Mijn gemeente heeft ook 3 maanden open gelegen, maar ik heb geen minister gezien.

De vraag van de heer Caron is dus terecht. Dat heeft niets te maken met corruptie, maar wel met het prioritair oriënteren van bestaande budgetten in een bepaald jaar naar bepaalde steden en gemeenten. Mijns inziens speelt dat wel degelijk een rol. In die zin is de vraag zeer terecht.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, de vraag heeft twee aspecten. Wat het eerste aspect betreft, ben ik het volledig eens met de heer Kennes. Het is evident dat ik geen antwoord zal geven op vragen over uitspraken van de burgemeester van Roeselare, noch op de vragen die gaan over de voorzitter van de VVSG. Daarop moet de man in kwestie worden aangesproken. Ik kan me niet in de plaats stellen van de VVSG. Ik kan niet antwoorden wat hij zou moeten zeggen als VVSG-voorzitter. Over zijn uitspraken in zijn hoedanigheid van burgemeester kan hij in de gemeenteraad in Roeselare worden geïnterpelleerd.

Iets anders is het tweede aspect. Daar moeten we een onderscheid maken tussen het toepassen van bestaande regels en subsidiereglementen en de vraag hoe we omgaan met de lokale besturen enerzijds en het beleid van een minister anderzijds. In het artikel prijst de burgemeester van Roeselare zich gelukkig dat hij erin geslaagd is een pilootproject met betrekking tot onderwijs in de bibliotheek naar Roeselare te krijgen. De voormalige minister van Onderwijs heeft beslist een pilootproject op te zetten. Hij heeft ervoor gekozen dat in Roeselare te doen. Dan is dat een politieke beleidsbeslissing van die minister. Als parlementsleden vinden dat dit niet correct is, kan die minister daarop worden aangesproken. Hij heeft een politieke verantwoordelijkheid ter zake.

Iets anders is omgaan met bestaande reglementeringen, als minister en als administratie. Daar geldt natuurlijk de regel dat elk lokaal bestuur in de relatie met de Vlaamse overheid objectief en gelijk moet worden behandeld. Is dat niet het geval, zal uiteraard de alarmbel worden geluid, hetzij door die lokale besturen, hetzij door parlementsleden.

Kunnen er interventies zijn in concrete dossiers? Parlementsleden of betrokkenen kunnen altijd een stand van zaken vragen van de administratie. Ze kunnen vragen hoe dat wordt opgevolgd. Uitleg en verantwoording zullen daarop volgen, maar interventies ter begunstiging of onrechtmatigheden kunnen uiteraard niet. Meer nog, de ambtenaren hebben de plicht om nota te nemen van zulke zaken. Er gelden deontologische codes. Die gelden voor de ministers, maar ook voor de Vlaamse volksvertegenwoordigers, voor de kabinetten en de personeelsleden. Ambtenaren moeten tussenkomsten in concrete dossiers melden.

De heer Kennes heeft er ook op gewezen dat Luc Martens in zijn dossier zegt dat hij geen vriendjespolitiek ervaart bij de ministers en dat zij zich wel degelijk aan de regels houden. Er moet een objectieve, gelijkwaardige behandeling zijn van de lokale besturen.

Mijnheer Caron, u hebt het over de bureaucratie waar zaken blijven plakken. Ik denk dat hier de stem van een burgemeester klinkt dat er te veel tijd gaat over de behandeling van dossiers en dat het vergunningensysteem op het niveau van de Vlaamse overheid te traag gaat en te veel verkokerd is. Dat hoor ik op veel plaatsen in Vlaanderen. Daarnaast is er de problematiek van onze gedeconcentreerde diensten. De klachten zijn legio: de termijnen worden te weinig gerespecteerd, de diensten werken naast elkaar, het is ontzettend moeilijk om ze op één lijn te krijgen, opeenvolgende adviezen komen over landbouw, leefmilieu, ruimtelijke ordening, mobiliteit, onroerend erfgoed, noem maar op. Die klacht hoor je overal.

Deze regering heeft zich tot doel gesteld om dit op te lossen. Het college van ambtenaren-generaal (CAG) heeft de uitdrukkelijke opdracht gekregen om te komen tot een aanpak van de verkokering. Er is de Commissie Efficiënte en Effectieve Overheid. Er is de commissie-Berx. In dit parlement is de commissie-Sauwens actief om voorstellen op te leveren om procedures te stroomlijnen. Tegelijk zijn de gouverneurs bezig met het ontwikkelen van voorstellen voor een betere afstemming tussen onze gedeconcentreerde diensten in de provincies en de diverse bestuursniveaus. Dat staat ook uitdrukkelijk in het regeerakkoord: het versterken van het partnerschap en de beleidsprocessen en de controleopdrachten afstemmen op de lokale besturen. De gouverneurs hebben daarin coördinerende opdrachten. Ik verwacht dat ze dit voorjaar komen met heel concrete voorstellen.

Ik onderschrijf uw vraag naar meer lokale autonomie. Dat staat met zoveel woorden ook in het regeerakkoord. U kent de omvattende operatie: vermindering van de planlasten, één beleidsplan voor de hele bestuursperiode en afstemming daarop van de financiële rapportering. Dat is volop in voorbereiding om uitgevoerd te worden.

Er bestaat inderdaad een meldingsplicht voor politieke tussenkomsten. Er is een deontologische code voor personeelsleden van de Vlaamse administratie. Die bevat het beginsel van objectiviteit, van gelijke behandeling. In geval van politieke tussenkomsten moet de ambtenaar de objectiviteit bewaren en mag hij niet afwijken van de normale administratieve procedures. Tussenkomsten van politieke mandatarissen en partijfunctionarissen van alle niveaus moeten worden opgenomen in het dossier, indien ze strijdig zijn met de deontologische code. Als het een tussenkomst is om zich op een neutrale manier te informeren, gebeurt er niets onoorbaars. Als het gaat om een tussenkomst van een Vlaams volksvertegenwoordiger wordt het personeelslid verzocht daarvan melding te maken bij de voorzitter van het Vlaams Parlement. Ook de Vlaamse overheid heeft een deontologische code en een uitgebreid integriteitsbeleid.

De heer Bart Caron: Dank u wel, minister. Ik stel geen vragen over de functiehebbende burgemeester van Roeselare persoonlijk. Het is overigens een goede burgemeester. Dat wil ik als oppositielid wel eens hardop gezegd hebben. Het gaat zeker niet over zijn persoon en zijn handelen. Hij beschrijft een praktijk die in Vlaanderen relatief algemeen is. Hij slaagt erin daar zijn weg goed in te vinden. Dat is prima voor hem en voor Roeselare en voor andere steden en gemeenten.

Maar, minister, er blijft te veel vriendjespolitiek in het Vlaamse beleid. Er zijn systemen die duidelijk op politieke keuzes gebaseerd zijn, waar regelingen politieke beslissingen vereisen. Maar er zijn er ook waarbij de dossiers politiek gekleurd in stapeltjes zijn gelegd. Dat is mijn mening. Ik vind het jammer dat die gelijkwaardige behandeling, waarvoor u staat – en ik geloof dat u dat meent – in Vlaanderen nog niet het geval is.

Aan de verkokering kunt u zelf iets doen. Ik ben blij dat u dat initiatief wilt nemen. Over de meldingsplicht kunnen we het in de toekomst nog eens grondig hebben. Een goede deontologie is voor alle betrokkenen aan de orde, ook voor ons.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Van den Eynde tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, en tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de Vlaamse crematoria

De voorzitter: De heer Reekmans is verontschuldigd wegens verblijf in het buitenland, zijn vraag over hetzelfde onderwerp vervalt.

Het antwoord wordt gegeven door minister Bourgeois.

Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Twee weken geleden werd ik verrast – met dubbele ‘r’ – door een persartikel waarin werd gepleit voor de liberalisering van de Vlaamse crematoria. De Vlaamse Autonome Raad voor het Uitvaartwezen (Varu) stelde dat er een enorme toename is van het aantal sterfgevallen en wil nu dat de mogelijkheid gecreëerd wordt om met een groep van begrafenisondernemers zelf een crematorium te bouwen.

Familieleden en vrienden van de overledene vinden het een grote hinder dat de uitvaartdienst niet in de onmiddellijke leefomgeving kan worden gehouden, aldus de Varu. Daarnaast wijzen zij op de hoge kostprijs van een crematie, die de laatste jaren zou zijn opgelopen met 45 procent. Volgens de Varu is dit te wijten aan de monopoliepositie van de crematoria in Vlaanderen.

De Varu heeft momenteel een businessplan klaar voor de ontwikkeling van een technisch crematorium in Antwerpen-Noord. De kostprijs hiervan zou 1,5 miljoen euro bedragen. De vraag is echter of de verhoging van het aantal sterfgevallen de laatste maand aantoont dat er een tekort is aan crematoria, waardoor een liberalisering verantwoord is.

Minister, tot op heden kan volgens het decreet op de lijkbezorging enkel een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband een crematorium oprichten. Daarom wenste ik u en minister Schauvliege over dit probleem te ondervragen. Mijn eerste vraag is milieutechnisch. Het is niet zo eenvoudig om een crematorium te bouwen. Er zijn in het verleden heel wat problemen geweest. In Wilrijk was er bijvoorbeeld een grote dioxineverontreiniging, waarbij het crematorium 200 keer de norm had overschreden.

Minister, bent u op de hoogte gebracht van het mogelijk nieuwe technische procédé dat de Varu gepland heeft in Antwerpen-Noord? Zo ja, is dit procédé milieutechnisch in orde?

Bent u van mening dat er momenteel een tekort is aan crematiegelegenheden in Vlaanderen? Hoe wilt u hieraan tegemoetkomen? Hebt u hierover gegevens? Klopt het dat de prijzen voor crematies gigantisch gestegen zijn? Wat is hiervan volgens u de oorzaak?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Mevrouw Van den Eynde, u hebt kunnen lezen in de pers dat ik bezoek heb gekregen van de Varu. Ze hebben melding gemaakt van het nieuwe technische procédé. Neem me niet kwalijk dat ik me niet aan die technische aspecten waag. Die vraag kunt u stellen aan minister Schauvliege.

Ik kan wel antwoorden op uw andere vragen. U vraagt of er een tekort is aan crematiegelegenheden en of ik daar de laatste gegevens over heb. Ik kan u zeggen dat er momenteel in Vlaanderen ongeveer 30.000 crematies per jaar zijn. Ongeveer de helft van de sterftegevallen leidt tot een crematie. Ik heb alleen maar cijfers tot 2008. De cijfers tot en met 2009 heb ik

nog niet. Er is een stijgende tendens merkbaar. Ik zal aan de commissie de tabel met cijfers meegeven.

Ik kan wel enkele voorbeelden geven. In 2000 hebben er in het hele Vlaamse Gewest 23.133 crematies plaatsgevonden. In 2008 waren het er 31.690. Er is een constante stijging merkbaar, jaar na jaar. Hetzelfde fenomeen doet zich voor met het aantal crematies in verhouding tot het aantal sterfgevallen. Ik heb cijfers in procenten van 1997 tot 2007. In het jaar 1997 waren er 33,5 percent crematies, in 2007 waren er 53,7 percent crematies. In 2008 zullen er dat nog iets meer geweest zijn.

Het aantal is ook gestegen. Ik heb er nog geen procenten van omdat het aantal sterfgevallen niet is meegedeeld. Men ziet de stijgende tendens duidelijk. Er zijn landen waar nog meer wordt gecremeerd. In Zweden bijvoorbeeld wordt 68 percent van de overledenen gecremeerd. In Denemarken en Groot-Brittannië 72 percent en in Tsjechië zelfs 76 percent.

Bij ons stelt men vast dat er meer wordt gecremeerd in de stedelijke gebieden dan in de landelijke. Er zijn op dit moment in Vlaanderen 7 publieke crematoria: 2 in Antwerpen, 1 in Limburg, 2 in Oost-Vlaanderen, 1 in Vlaams-Brabant, 1 in West-Vlaanderen. Er zijn er twee in aanbouw of gepland: in Vlaams-Brabant in Holsbeek, en in West-Vlaanderen in Kortrijk.

Op termijn is er een crematorium gepland in Zemst ter vervanging van het crematorium in Vilvoorde, en er zijn besprekingen op langere termijn voor andere crematoria. Dit zou op termijn leiden tot 10 à 12 crematoria in Vlaanderen: 2 in Antwerpen, 1 of 2 in Limburg, 2 in Oost-Vlaanderen, 2 in Vlaams-Brabant, 2 of 3 in West-Vlaanderen.

Ik zal dit probleem nauwkeurig opvolgen met mijn administratie. Ik heb gevraagd om de hele problematiek te inventariseren en in kaart te brengen en ervoor te zorgen dat er een voldoende capaciteit is, zonder echter overschotten te creëren.

Als de tendens blijft voortduren, moeten we rekening houden met een extra stijging van het aantal crematies tot misschien wel 65 of 70 percent. Dat zou neerkomen op een cijfer van 42.000 op jaarbasis. We moeten rekening houden met de aantallen, de spreiding en natuurlijk ook met de capaciteit en economische leefbaarheid van de crematoria.

De prijzen zijn niet extreem gestegen. De kostprijs verschilt wel van het ene crematorium tegenover het andere en is ook afhankelijk van de dienstverlening. Bij sommige prijzen is de plechtigheid of de uitstrooiing van de assen inbegrepen. Sommige crematoria voorzien in een gratis aanbod voor behoeftigen. Zonder plechtigheid is de gemiddelde kostprijs 450 euro, in 1998 was dat 300 euro, in 2002 was dat 350 euro. Begin 2002 werd een geleidelijke verhoging doorgevoerd van ongeveer 75 euro omdat er binnen VLAREM II strengere normen golden en dit geleid heeft tot bijkomende investeringen die ook zijn doorgerekend tot gemiddeld 75 euro per crematie. Er moest onder meer een gesofisticeerdere filter worden geplaatst met een kostprijs per ovenlijn van ongeveer 250.000 euro. De investeringen zijn uiteraard doorgerekend.

De prijs van de crematie volgt min of meer het indexcijfer. Tussen 1998 en 2009 is de index gestegen met afgerond 27 percent. Als ik de indexaanpassing toevoeg en de eenmalige stijging van 75 euro kom ik op 456 euro, terwijl de gemiddelde prijs 450 euro is. Omnis comparatio claudicat is dit geen overdreven prijs vergeleken met Nederland. Daar is de gemiddelde kostprijs van een crematie met plechtigheid – het zijn kleinschalige private crematoria – 1200 euro. Alles in acht genomen, tegenover de indexevolutie, spoort deze prijsstijging.

Eerst de wetgever en daarna de decreetgever hebben gekozen voor een model van uitsluitend publieke crematoria. Dat is nog in een stroomversnelling gekomen na klachten over niet-respectvolle behandeling, met name het wisselen van as van overledenen. De redenen van de wet- en decreetgever waren hygiëne, volksgezondheid en neutraliteit. Crematie en teraarde-

bestelling zijn zaken van algemeen belang. Daar zijn bij mijn weten geen maatschappelijke discussies over. Er zijn gelukkig geen schandalen.

Er zijn geen wachtlijsten. Dat is getoetst door de Europese Unie en het toenmalige Arbitragehof, want er waren klachten. Dit is niet vernietigd. Het heeft geen aanleiding gegeven tot een optreden van de Europese Commissie.

Ik denk dat de problemen die de Varu aanhaalt, moeten worden gerelativeerd. Ik denk dat de prijszetting redelijk is. Een afscheidsplechtigheid hoeft natuurlijk niet te gebeuren in een crematorium. Dat kan gescheiden gebeuren. Men zegt me dat in ongeveer 60 percent van de crematies door de nabestaanden wordt geopteerd voor een afscheidsplechtigheid in het crematorium. Dat hoeft zeker niet.

Uit de memorie van toelichting leid ik af dat de afscheidsplechtigheid op zich – koffie en zo – niet wordt toevertrouwd aan het publieke initiatief. Dat is enkel de crematie zelf. De rest gebeurt door een ander.

We moeten komen tot een omvattende nota. We moeten een studie hebben waaruit blijkt welke planning noodzakelijk is, hoeveel crematoria er nog nodig zijn. De administratie is daarmee bezig. Ik wil komen tot een oplossing die een antwoord biedt op de noden.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Minister, ik vind het debat over de liberalisering zeer belangrijk, vooral vanuit milieutechnisch standpunt. Ik heb gewezen op de zware milieuvervuiling in Wilrijk. Daarom had ik oorspronkelijk mijn vraag ook ingediend bij minister Schauvliege. Ik kreeg te horen dat ik mijn vraag hier moest stellen. Maar het ontgoochelt me dat u niet op de eerste vraag hebt kunnen antwoorden. Ik dacht dat een vraag gericht aan twee ministers beantwoord werd door beide, dat minister Schauvliege haar antwoord zou meegeven, bedoel ik. Dat moet een communicatiestoornis zijn.

Minister Geert Bourgeois: Dat gebeurt wel eens, dat er een gecoördineerd antwoord wordt gegeven. U moet begrijpen dat dit een milieutechnisch onderwerp is. Mijn administratie kan dat niet beantwoorden. Ik kan dat onvoldoende beantwoorden.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Maar mijn vraag was oorspronkelijk aan minister Schauvliege gericht.

De voorzitter: Ik stel voor, mevrouw Van den Eynde, dat u het technische gedeelte van uw vraag opnieuw indient bij minister Schauvliege.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Ik vind het milieutechnische debat zeer belangrijk.

U zegt ook, minister, dat u geen overschot wilt creëren. Dat is terecht. Dat is net het probleem. Als een crematorium geen continue verbranding heeft, krijgt het problemen van dioxineneerslag. Dan moet er worden geblust met kalk en dergelijke meer. Ik wil hier niet te veel over uitweiden. Een liberalisering zou ertoe leiden dat er verschillende kleinere crematoria zouden bijkomen. Het probleem zou dan zijn dat de ovens verschillende keren zouden moeten worden stilgelegd.

Minister, ik denk dat ik uit uw antwoord mag afleiden dat u eventueel, indien dit nodig zou zijn, voor een lichte toename pleit, maar dat u zeker geen voorstander bent van een aanpassing van het decreet en van het toelaten van een liberalisering.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Marc Vanden Bussche tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over het kansenbeleid binnen de Vlaamse overheid

De voorzitter: De heer Vanden Bussche heeft het woord.

De heer Marc Vanden Bussche: Voorzitter, de doelstelling van het Vlaams kansenbeleid luidt dat de Vlaamse overheid tegen 2010 4,5 procent personen met een handicap in dienst moest hebben en tegen 2015 een derde vrouwelijke topambtenaren moet tellen en 4 procent allochtonen te werk moet stellen.

Het percentage voor de personen met een handicap blijkt onhaalbaar. In 2008 had de Vlaamse ambtenarij 0,93 procent personen met een handicap in dienst. Dat cijfer stijgt erg traag. In 2008 bedroeg het aandeel van de vrouwelijke topambtenaren 21 procent. Verder was 1,82 procent van de werknemers allochtoon. Naar verluidt, is er in dit verband nood aan een betere meting. De doelstellingen lijken bijgevolg nog ver verwijderd.

Ik besef ten volle dat het om een moeilijke operatie gaat. Dit geldt vooral voor de aanwerving van personen met een handicap. De diensten steigen vaak als het om vaste benoemingen gaat. Hierdoor ontstaan soms rare situaties. Iedereen staat hier huiverig tegenover. Het gaat hier echter om doelstellingen die door de Vlaamse Regering zijn onderschreven.

Minister, hoe zijn de cijfers recent geëvolueerd? Worden de doelstellingen gehandhaafd? Zopas heeft de Vlaamse Regering een aantal nieuwe maatregelen goedgekeurd om het diversiteitsbeleid aan te zwengelen. Zullen deze maatregelen volstaan? Hoe reageert u op de verklaring van de Vlaamse Emancipatieambtenaar dat de kansengroepen door de besparingen hard zullen worden getroffen? Hoe exact zullen de streefcijfers met betrekking tot de kansengroepen in de jaarlijkse evaluatie van de topambtenaren worden ingebouwd? Hoe kan Jobpunt Vlaanderen de kansengroepen nog meer gericht aanspreken?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, ik geef even een klein overzicht van de cijfers. Spijtig genoeg, zijn de cijfers voor december 2009 nog niet beschikbaar. Ik moet hier de cijfers voor eind 2008 geven. Zodra ik over de cijfers voor eind 2009 beschik, zal ik een actualisering bezorgen.

De administrateur-generaal van het agentschap voor Binnenlands Bestuur, die hier naast me zit, heeft me net verteld dat er in 2009 twee vrouwen in zijn middenmanagement zijn bijgekomen. Die zijn in deze cijfers nog niet terug te vinden. Het is echter mogelijk dat er elders zijn verdwenen. Ik beweer niet dat de cijfers van eind 2009 noodzakelijk beter zijn dan de cijfers van eind 2008. Ik geef enkel mee dat deze cijfers een jaar oud zijn.

Wat vrouwen in het topmanagement betreft, heeft een gestage stijging plaatsgevonden. In 2004 ging het om 11 procent. In 2005 ging het ook om 11 procent. In 2006 ging het om 17 procent. In 2007 ging het ook om 17 procent. Eind 2008 ging het om 21 procent. Wat vrouwen in het middenmanagement betreft, zitten we aan 27 procent. Deze groep is van 23 procent tot 27 procent gestegen. Wat personen van allochtone afkomst betreft, zien we een gestage stijging tot 1,8 procent. Wat personen met een arbeidshandicap betreft, zitten we aan 0,9 procent.

De topfuncties zijn die van secretaris-generaal, administrateur-generaal en algemeen directeur. In 2015 zou het voor 33 procent om vrouwen moeten gaan. We zitten nu aan 21 procent. Dat is een lichte stijging. Er is een kans dit percentage in 2015 te halen. Daar wordt in elk geval onverdroten werk van gemaakt. Aangezien we er op 4 jaar tijd in zijn geslaagd een stijging van 11 procent tot 21 procent tot stand te brengen, zou dat in principe moeten lukken.

In het middenmanagement zien we een lichte stijging. We zitten echter te laag. We hadden in 2010 al 33 percent moeten bereiken. We zitten nu aan 27 percent. Hopelijk zijn de cijfers nu al wat rianter. Ik zeg dit echter onder licht voorbehoud.

De dienst Emancipatiezaken laat de doorstroming van vrouwen naar leidinggevende functies doorlichten en zal, op basis van de resultaten, zo snel mogelijk beleidsaanbevelingen formuleren. Die aanbevelingen zullen de basis voor verder beleid vormen. Dit slaat ook op het streefcijfer voor het middenmanagement.

Het streefcijfer voor medewerkers van allochtone afkomst bedraagt 4 percent in 2015. We werken echter nog met de definitie van een allochtoon van het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité (VESOC). Volgens deze definitie is een allochtoon een persoon met een nationaliteit van een land buiten de Europese Unie of een persoon die minstens een ouder of twee grootouders met een nationaliteit van een land buiten de Europese Unie heeft. Die definitie is nog gebaseerd op een Europese Unie met vijftien lidstaten. Ondertussen zijn er 27 lidstaten. Indien we die definitie zouden veranderen, zouden we de statistieken onderuit halen en zouden we geen streefcijfers meer kunnen hanteren.

De definitie is voorlopig nog niet veranderd. Indien we uitsluitend mensen met een nationaliteit of een afstamming van buiten de 27 lidstaten van de Europese Unie zouden meetellen, zouden we tegen 2015 onmogelijk aan 4 percent geraken. We moeten realistisch zijn. Aangezien we dat zeker niet zouden halen, lijkt het me verstandig voorlopig, zelfs al is het geen valabel uitgangspunt meer, met deze definitie te blijven werken.

We kennen al 3 jaar op rij een lichte stijging. Het reële aantal allochtone personeelsleden van de Vlaamse overheid ligt waarschijnlijk nog hoger. Het is een systeem van vrijwillige registraties. Een aantal mensen willen zich niet op basis van hun allochtone afkomst laten registreren. Indien we de definitie blijven hanteren, moet de doelstelling van 4 percent op basis van deze cijfers haalbaar zijn. We hebben nog 5 jaar.

Wat mensen met een arbeidshandicap betreft, moeten we in 2010 4,5 percent halen. Dat is nog een beslissing van de Vlaamse Regering die voor de vorige Vlaamse Regering kwam. Iedereen die dit dossier volgt, weet hoe moeilijk de vooruitgang verloopt. We zullen dit streefcijfer in 2010 in de verste verte niet halen. Aangezien we nu nog maar aan 0,93 percent zitten, heeft de Vlaamse Regering besloten de termijn tot 2015 te verlengen.

Als lid van de vorige Vlaamse Regering heb ik ter zake twee maatregelen genomen. De eerste maatregel betreft de voorbehouden betrekkingen. Per beleidsdomein is 1 percent van de betrekkingen voorbehouden voor personen met een arbeidshandicap. Ze hebben recht op een langdurige loonsubsidie. Ze kunnen zonder vergelijkend wervingsexamen worden aangeworven met een contract voor onbepaalde duur of worden aangesteld tot statutair ambtenaar. Dit betekent niet dat ze hun competenties niet moeten bewijzen voor ze worden aangeworven. Ze moeten niet in concurrentie treden met mensen zonder arbeidshandicap. We weten dat het voor hen anders onmogelijk wordt om tot een gunstige rangschikking te komen. De tweede maatregel betreft de rendementsondersteuning. Beide maatregelen zouden stilaan vruchten moeten beginnen af te werpen.

Ik deel de bezorgdheid van de Vlaamse Emancipatieambtenaar. In tijden van besparingen wordt minder of zelfs helemaal geen personeel aangeworven. Dat is de realiteit in een aantal departementen en agentschappen. Het is evident dat het tijdens een dergelijke periode moeilijker is de streefcijfers te bereiken dan in een periode van groei.

Ik heb het management opgeroepen om de streefcijfers ook in crisistijd volop voor ogen te houden. Zoals iedereen heeft kunnen lezen, heb ik een maatregel genomen die verder gaat dan wat tot nu toe is gebeurd. Tot op heden zijn de streefcijfers in de beheersovereenkomsten opgenomen. Nu worden ze ook in de persoonlijke jaardoelstellingen van de topambtenaren opgenomen en verankerd. De topambtenaren zullen jaarlijks verantwoording moeten afleggen over de resultaten die ze op dit vlak hebben bereikt.

Wat betreft werving en selectie, krijgt Jobpunt Vlaanderen uitdrukkelijk de opdracht om nog meer in te zetten op gerichte communicatie naar kansengroepen. Daarnaast zullen Jobpunt en de dienst Emancipatiezaken samen het project ‘Maatwerk bij Arbeidshandicap’ organiseren. Dat zijn regionale ontmoetingen waarop personeelsleden en leidinggevenden van de Vlaamse overheid kennis kunnen maken met organisaties die gehandicapten begeleiden naar een baan.

Hoe de arbeidsmarktcommunicatie dan concreet naar de kansengroepen georganiseerd zal worden, moet nog verder worden onderzocht. Dat is een taak van Jobpunt. Zij hebben daarvoor de knowhow. Mogelijke acties zijn: het uitbouwen van contacten met belangrijke referentiepersonen binnen de allochtone gemeenschappen, het uitbouwen van persoonlijke contacten, het inzetten van communicatiemiddelen en -kanalen die deze doelgroepen meer effectief bereiken en het actief ontkrachten in de communicatie van een aantal verkeerde percepties.

De topambtenaren worden jaarlijks geëvalueerd op twee grote domeinen, enerzijds de evaluatie van de gedragscompetenties en anderzijds de evaluatie van de vooropgestelde beleidsdoelstellingen die verwoord worden in het beheersinstrumentarium. Vanaf nu zullen de streefcijfers voor kansengroepen niet enkel in de beheersovereenkomst opgenomen worden, maar ook in de persoonlijke jaardoelstellingen van de topambtenaren. Mijn administratie is dit concreet aan het uitwerken. De regering heeft de principiële beslissing genomen.

Ik zal medio 2010 met Jobpunt Vlaanderen een nieuwe samenwerkingsovereenkomst sluiten. Zoals gevraagd door de Vlaamse Adviesraad voor Bestuurszaken en de SERV zullen in die overeenkomst expliciet diversiteitsdoelstellingen worden opgenomen, zoals diversiteitsindicatoren op het vlak van arbeidsmarktcommunicatie, extra rapportage over de jaarlijkse instroom en uitstroom van kansengroepen en het sterker leiden van werkzoekenden uit de kansengroepen naar vacatures in de Vlaamse overheid. Jobpunt Vlaanderen, dat heb ik uitdrukkelijk gezegd tijdens de voorbespreking voor de nieuwe samenwerkingsovereenkomst, zal concrete voorstellen formuleren om die doelstellingen daarin op te nemen.

De heer Marc Vanden Bussche: Ik dank u voor uw antwoord, minister.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■